

**Kommunernas
socialtjänst k.f.**

SERVICENIVÅ UTKOMSTSTÖD

1.1.2023

Dokumentansvarig Områdeschefen för vuxensocialarbete	Antaget av och datum Förbundsstyrelsen 9.11.2020/§ 203	Datum för ikraftträdelse 1.1.2023
Dokumentnamn och diarienummer Servicenivå utkomststödet	Reviderad (datum och av vem) Förbundsstyrelsen 13.12.2022/§ 218	Giltighetstid Tillsvidare, nivåer som fastställs enligt lag uppdateras i dokumentet på tjänstens vägnar.

Innehållsförteckning

1. Allmänt om servicenivån och utkomststödet handläggning	3
1.1. Syftet med servicenivån	3
1.2. Lagrum	3
1.2.1. Rätt till utkomststöd	3
1.2.2. Villkor	4
2. Förfarandet i utkomststödsärenden	4
2.1. Ansökan om utkomststöd och dess handläggning	4
2.1.1. Personligt samtal	4
2.1.2. Personligt besök	4
2.1.3. Inlämnande av ansökan	4
2.1.4. Ansökningstid	4
2.1.5. Retroaktiv ansökan	5
2.1.6. Återtagande av ansökan	6
2.1.7. Inkomstutredningar	6
2.1.8. Skyldighet att lämna tillräckliga uppgifter	7
2.1.9. Rätt att få uppgifter utan hinder av sekretessbestämmelser	7
2.1.10. Beslut och begäran om komplettering	7
2.1.11. Beslut vid brådskande behov av utkomststöd	8
2.1.12. Delgivning	9
2.1.13. Utbetalning av utkomststöd	9
2.1.14. Återkrav	9
2.1.15. Överföring av handlingar	10
2.1.16. Klientplan	10
3. Grundläggande utkomststöd	10
3.1. Grunddel	10
3.1.1. Grunddelens belopp	11
3.1.2. Grunddelens fördelning i procent	11
3.1.3. Grunddelen påverkas av vistelse utomlands	11
3.2. Familj	12
3.3. Ensamboende barn	12
3.4. Riktlinjer för specifika grupper för vilka grundläggande utkomststöd kan beviljas	12
4. Inkomster och tillgångar	24
4.1. Inkomster som beaktas	24
4.1.1. Disponibla inkomster	24
4.1.2. Privatpersoners bidrag, inbetalningar och lån	24
4.1.3. Försäkringsersättning, skadestånd och ersättning som grundar sig på brott	24
4.1.4. Inkomster som inte beaktas	25
4.1.5. Tillgångar och besparingar	26
4.1.6. Förmögenhet som är direkt säljbar	27
4.1.7. Tillgångar som inte beaktas	27
4.1.8. Uppdelning av inkomster	28
4.1.9. Periodisering av arbetslöshetsersättning	28
4.1.10. Villkor för periodisering	29
4.1.11. Betalningsperiod om färre än 20 arbetslöshetsförmånsdagar	30
5. Utgifter	30
5.1. Maximala belopp för boendekostnader	30

5.1.1. Skäligen kostnader för kompisboende	31
5.1.2. Vuxen person som bor hos sina föräldrar	31
5.2. <i>Utgifter som beaktas för boende</i>	32
5.2.1. Utgifter som beaktas för olika former av boende	32
5.2.2. Utgifter som inte beaktas för boende	33
5.2.3. Normal förbrukning av hushållsel och för eluppvärmning	33
5.2.4. Olje- och veduppvärmning	33
5.3. <i>Riktlinjer för hälso- och sjukvårdsutgifter som inte omfattas av grunddelen</i>	34
5.4. <i>Riktlinjer för övriga utgifter inom det grundläggande utkomststödet</i>	36
5.4.1. Utgifter som inte beaktas	36
5.4.2. Övriga utgifter	36
6. Kompletterande utkomststöd	40
6.1. <i>Riktlinjer för andra boendeutgifter än de som ingår i grundutgifterna</i>	40
6.2. <i>Riktlinjer för utgifter på grund av särskilda behov eller förhållanden</i>	41
7. Förebyggande utkomststöd	46
7.1 <i>Riktlinjer för förebyggande utkomststöd</i>	46

1. ALLMÄNT OM SERVICENIVÅN OCH UTKOMSTSTÖDETS HANDLÄGGNING

1.1. Syftet med servicenivån

Servicenivån fastställer tillämpningsanvisningar och principer vid handläggning av utkomststödet inom Kommunernas socialtjänst k.f. (nedan KST). Principerna får inte begränsa tjänsteinnehavarnas möjlighet att tillämpa prövning vid beslut om en familjs eller individs rätt till utkomststöd, och får inte heller i övrigt stå i strid med lagstiftningen. Bedömningen av en familjs situation som helhet ankommer på en socialhandedare eller socialarbetare.

Principerna har upprättats i överensstämmelse med lag om utkomststöd, social- och hälsovårdsministeriets handbok för tillämpning av lagen om utkomststöd 2013:5.

I det fall att specifika tillämpningsanvisningar saknas i servicenivån kan ärenden gällande grundläggande utkomststöd handläggas i enlighet med FPA:s förmånsanvisningar, under förutsättning att dessa inte står i strid med åländsk lagstiftning och eventuella avvikelser i tillämpningen av lagen om utkomststöd.

1.2. Lagrum

Lagen (FFS 1412/1997) om utkomststöd (nedan utkomststödslagen) tillämpas på Åland med stöd av landskapslag (ÅFS 1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd, med vissa undantag. Undantagen från lagen berör främst finansieringen men även för de så kallade grunddelarna för utkomststödet samt beaktandet av inkomster.

1.2.1. Rätt till utkomststöd

Var och en har rätt till grundläggande utkomststöd om villkoren för beviljande enligt lagen om utkomststöd uppfylls. Ingen persongrupp kan lämnas utanför utkomststödet utan behovet av stöd ska bedömas separat för varje sökande individ eller familj. Rätten till grundläggande utkomststöd fastställs enligt vistelse i Finland.

I enlighet med 1 § utkomststödslagen är utkomststödet ett ekonomiskt stöd inom socialvården som beviljas i sista hand. Syftet med utkomststödet är att trygga en persons och familjs utkomst och att främja deras möjligheter att klara sig på egen hand.

Det grundläggande utkomststödet gäller var och en som är i behov av stöd och inte kan få sin försörjning genom förvärvsarbete, verksamhet som företagare, med hjälp av andra förmåner som tryggar försörjningen, genom andra inkomster eller tillgångar, genom omsorg från en sådan persons sida som är försörjningspliktig gentemot hen eller på något annat sätt.

En person som ansöker om utkomststöd är skyldig att anmäla sig som arbetssökande om hen inte är exempelvis sjukskriven, löntagare, studerar på heltid eller befinner sig i annan jämförbar situation. Den som ansöker om utkomststöd och dennes familj ska aktivt hänvisas att söka primära sociala förmåner eller andra förmåner. Klienten ska få råd och handledning om hur man söker förmåner.

1.2.2. Villkor

Det grundläggande utkomststödet belopp är skillnaden mellan de godkända utgifterna och de disponibla inkomsterna och tillgångarna. När en ansökan om stöd beviljas eller avslås kräver det i regel att en normberäkning görs upp. Om rätt till grundläggande utkomststöd inte enligt normberäkningen uppkommer för den sökande kan personen eller familjen, beroende på situationen, ha rätt till kompletterande eller förebyggande utkomststöd.

2. FÖRFARANDET I UTKOMSTSTÖDSÄRENDEN

2.1. Ansökan om utkomststöd och dess handläggning

2.1.1. Personligt samtal

En person som ansöker om utkomststöd har rätt till ett personligt samtal med en socialarbetare eller socialhandledare senast den sjunde vardagen efter att hen begärt det, i enlighet med 14a § 4 mom. Utkomststödslagen. KST ska meddela utkomststöds klienten om rätten till personligt samtal och vid behov ge klienten handledning i hur rätten utövas. Personligt samtal kan ske per telefon eller personligt besök.

2.1.2. Personligt besök

En klient kan förutsättas att personligen besöka tjänsteinnehavaren om detta är nödvändigt för att utreda ärendet och fastställa utkomststöd. Sänkning av den sökandes grunddel, enligt lagen om utkomststöd, kan inte göras på grund av att han eller hon försummar mötet, men ansökan kan, om den inte innehåller behövliga uppgifter, i sista hand förkastas av denna orsak. (Riksdagens justitieombudsmans årsbok 2008, beslut 3884/4/06)

2.1.3. Inlämnande av ansökan

En ansökan om utkomststöd ska lämnas skriftligen, i första hand via KST:s e-tjänst, post eller genom personligt besök på KST. Socialarbetaren/socialhandledaren bör informera sökanden om att ansökan ska lämnas skriftligen. I vissa brådskande undantagssituationer (t.ex. brådskande utkomststöd för turister) kan dock ett ärende inledas också på grundval av klientens muntliga ansökan. Uppgifter som lämnats muntligen ska alltid dokumenteras i socialvårdsprogrammet.

Om ett ärende inleds via e-post ska det av uppgifterna framgå vad ärendet gäller samt avsändarens namn och kontaktinformation. Av datasäkerhetsskäl ska utkomststödsärenden emellertid inte skötas per e-post.

2.1.4. Ansökningstid

Enligt 15 § lag om utkomststöd fastställs utkomststödet per månad. Utkomststöd kan vid behov beviljas och utbetalas för kortare eller längre tid än en månad.

Grundläggande utkomststöd beviljas i regel från början av den månad då ansökan inkom till KST eller från början av den månad som följer efter den. Ansökan kan anses ha inkommit i tid, om den kommer inom sju dagar från att ansökningsmånaden upphört. En ansökan som inkommer försenad över en vecka efter ansökningsmånadens slut betraktas som en retroaktiv ansökan.

Då de utgifter enligt 7 och 7 c § som utgör grund för utkomststödet samt inkomsterna och tillgångarna enligt 11 och 12 § räknas ut, beaktas utgifterna, inkomsterna och tillgångarna för den tidsperiod för vilken utkomststödet fastställs. Inkomsterna kan dock delas upp i poster som beaktas under flera sådana tidsperioder för vilka utkomststöd fastställs, om det är skäligt med beaktande av inkomstens engångsnatur eller grunden för den eller dess användningsändamål.

En sådan förvärvsinkomst som inte var känd när beslutet om utkomststöd fattades kan i efterhand beaktas såsom inkomst, om utkomststöd söks under de två första kalendermånaderna som följer på beslutet och det inte kan anses oskäligt att beakta inkomsten. Då stödet beviljas skall den sökande underrättas om möjligheten att beakta inkomsten i fråga retroaktivt.

Utkomststödet eller en del därav kan av särskilda skäl beviljas retroaktivt för betalning av styrkta utgifter som berättigar till utkomststöd.

2.1.5. Retroaktiv ansökan

Utkomststöd kan beviljas retroaktivt endast i undantagsfall och av särskilda skäl. En persons och en familjs rätt till retroaktivt utkomststöd ska alltid bedömas individuellt.

En ansökan som inkommer försenad över en vecka efter ansökningsmånadens slut betraktas som en retroaktiv ansökan. Exempel på sådana situationer är bland annat hot om vräkning, att man blivit bostadslös, att familjen har splittrats eller att man är intagen på sjukhus. De vanligaste retroaktiva utgifter som man i ett sådant fall undantagsvis beaktar kan till exempel vara obetalda hyror och elräkningar samt räkningar för hälso- och sjukvård samt väldigt sällan också utgifter som omfattas av grunddelen. Utifrån en ansökan som är över en månad försenad kan man endast beakta utgifter som främst hänför sig till boende och hälso- och sjukvård. Stöd som betalas ut retroaktivt betalas direkt till hyresvärden eller en annan fakturautställare.

Beviljande av stöd retroaktivt i ovannämnda undantagsfall förutsätter att klienten under ifrågavarande tid skulle ha haft rätt till utkomststöd men inte har ansökt om det. Vid retroaktiv ansökan om utkomststöd ska klienten i regel fortfarande vara i behov av stöd. Rätten till utkomststöd bedöms med hjälp av beräkningar gällande den förflutna tiden och ansökningsmånaden. Fakturor som gäller förfluten tid behöver inte vara betalda när klienten ansöker om utkomststöd.

Om det inte finns särskilda skäl för att bevilja grundläggande utkomststöd retroaktivt, ska ansökan gällande den retroaktiva tiden förkastas och ett eventuellt beslut om beviljande av stödet fattas för tiden från och med början av den månad då ansökan lämnades in. På räkningar som lämnas in i efterhand och som godkänns i samband med det grundläggande utkomststödet tillämpas ingen ansöknings tid. Om ett beslut om utkomststöd (positivt beslut/avslag) har fattats

för klienten för den månad då den i efterhand inlämnade räkningen förföll till betalning, kan räkningen beaktas som utgift. Om ansökan har avslagits på grund av att bilagor saknas och klienten lämnar in bilagorna i fråga inom tiden för rättelseyrkande (7+14 dagar), handläggs ärendet på nytt och det behövs ingen ny ansökan. Om den sökande lämnar in bilagorna först efter att tiden för rättelseyrkande har gått ut, handläggs ärendet på nytt som en retroaktiv ansökan.

2.1.6. Återtagande av ansökan

Den som ansöker om utkomststöd kan återta sin ansökan om något beslut ännu inte har meddelats. Återtagandet kan göras muntligen eller skriftligen. Om ett återtagande görs muntligen ska det dokumenteras i klientjournalen. I beslutet väljs makulerad under ”typ av beslut” och aktuell ansökan kopplas till beslutet, i beslutstexten anges återtagande av ansökan.

2.1.7. Inkomstutredningar

Omständigheterna för den som söker utkomststöd och hans eller hennes familj ska utredas noggrant innan beslut om utkomststöd fattas. Eftersom utkomststödet är den förmån som beviljas i sista hand måste den som beviljar och betalar ut stödet få alla uppgifter och utredningar om inkomster, förmögenhet och andra förhållanden som är av betydelse för behandlingen av utkomststödet (RP 217/1997 rd).

För att utreda och bedöma rätten till utkomststöd behöver bland annat följande handlingar inlämnas:

- blankett för anmälan om kontonummer ska alltid lämnas in första gången som utkomststöd söks. Samtidigt inlämnas kontosammanställning över klientens samtliga bankkonton (inkl. S-banken), även från utländska banker. Anmälan ska lämnas in personligen och legitimation uppvisas.
- kontoutdrag för alla familjemedlemmars samtliga inhemska och utländska konton samt eventuella fonder eller andra besparingar redovisas för två månader tillbaka vid första ansökan, därefter lämnas obrutna kontoutdrag fortlöpande, i regel för en månad i taget enligt hur handläggaren i föregående beslut har bett att få dem.
- underlag på inkomster och tillgångar (erhållna förmåner, lönespecifikationer inkl. lön utlandet, egendom, besparingar, fonder, aktier, virtuell valuta, spelsaldon etc.)
- uppgifterna i den senast fastställda beskattningen eller i uppgifterna om den pågående beskattningen
- uppgifter i inkomstregistret
- bouppteckningsinstrument (om den sökande eller någon annan familjemedlem är delägare i ett dödsbo)
- betalningsplan som utsökningsmyndigheten har fastställt
- underlag på boendeutgifter (hyreskontrakt, bostadslåneräntor, elräkning, hemförsäkring, värme, olja etc.)

- underlag på övriga utgifter (offentlig sjuk- och tandvård, barnomsorgsavgifter, medicinrecept och apotekskvitton etc.)
- En särskild blankett ska användas av egenföretagare som söker utkomststöd. Utöver nämnda bilagor ska egenföretagare lämna in intyg från bokföringsbyrå.

2.1.8. Skyldighet att lämna tillräckliga uppgifter

Klienten är skyldig att ge tillräckliga uppgifter för att beviljas utkomststöd. Enligt 17 § i lagen om utkomststöd tillämpas på lämnandet av nödvändiga uppgifter bland annat 12 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården, enligt vilken klienten och hans eller hennes lagliga företrädare ska ge de uppgifter som behövs för att ordna och lämna socialvård (i detta fall utkomststöd). Dessutom föreskrivs i 26 § i förvaltningslagen i enlighet med vad som sagts ovan att den berörda personen ska lägga fram utredning om grunderna för sina yrkanden samt också i övrigt medverka till utredningen av ett ärende som han eller hon har inlett.

2.1.9. Rätt att få uppgifter utan hinder av sekretessbestämmelser

KST har enligt 20 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården rätt att på begäran, avgiftsfritt och utan hinder av sekretessbestämmelserna, få sådana uppgifter och utredningar som i väsentlig grad inverkar på en klientrelation inom socialvården och som är nödvändiga för myndigheten på grund av dess lagstadgade uppgifter att utreda klientens behov av socialvård, för att ordna socialvård och genomföra därtill anknutna åtgärder samt för att kontrollera uppgifter som lämnats till myndigheten.

Innan beslut om utkomststöd fattas kontrolleras att sökanden har lämnat in underlag som visar att hen är inskriven på Ålands arbetsmarknads- och studieserviceenheten (nedan AMS) eller har annan motsvarande sysselsättning. Om sökanden tidigare har ansökt om utkomststöd och lämnar liknande verifikat ska sökanden lämna in underlag på utbetalning från AMS alternativt kontaktar handläggaren AMS för kontroll. Liknande kontroller kan även göras i inkomstregistret samt Folkpensionsanstalten (nedan FPA) för kontroll av eventuella utbetalningar eller om ansökningar såsom bostadsbidrag, sjukpenning etc. har lämnats in. Kontroll av FPA:s förmåner görs t.ex. i förmånsdatatjänsten Kelmu.

KST har även rätt att få uppgifter från penninginstitut om myndigheten inte får tillräckliga uppgifter och utredningar och om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som klienten eller dennes laglige företrädare har lämnat är otillräckliga eller otillförlitliga. Begäran skall i dessa fall framställas skriftligen till penninginstitutet, efter att ett beslut om att begäran ska framställas har fattats av ledande socialarbetare eller områdeschef. Innan begäran framställs till penninginstitutet skall klienten underrättas om den.

2.1.10. Beslut och begäran om komplettering

Beslutet om utkomststöd fattas utan dröjsmål, dock senast den sjunde vardagen efter det att ansökan inkommit. Vid beviljande av grundläggande utkomststöd ska beslutet, när ansökan avser månaden efter ansökningstidpunkten, fattas och verkställas senast den första vardagen i den månaden, om det då har förflutit mer än sju vardagar från den tidpunkt då ansökan inkom. Om ansökan avser en senare tidsperiod än den månad som följer efter ansökningstidpunkten,

ska beslutet fattas och verkställas senast den första vardagen under den tidsperiod som avses i ansökan. Beslut angående utkomststöd fattas i verksamhetssystemet Abilita socialvård som KST använder för klientbeslut.

Om ansökan om utkomststödet är bristfällig ska komplettering av uppgifter begäras in senast den sjunde vardagen efter ansökan inkommit (14a § 3 mom. utkomststödslagen). Komplettering begärs per brev, men kan samtidigt meddelas telefonledes. I begäran ska framkomma vilka handlingar som ska inkomma, inom vilket datum som handlingarna ska inkomma samt information om att beslut kommer att fattas i frågan med de handlingar som finns tillgängliga om komplettering inte görs. Klienten ombeds vanligtvis inkomma med kompletteringen senast inom 3 veckor.

Beslutet om utkomststöd ska fattas utan dröjsmål, dock senast den sjunde vardagen efter det att den kompletterade ansökan har inkommit. Om klienten inte inom utsatt tid har kompletterat sin ansökan eller uppgett en godtagbar orsak till att kompletteringen försenats, fattas beslutet utan dröjsmål på basis av de tillgängliga uppgifterna, dock senast den sjunde vardagen efter det att tidsfristen gått ut. Ansökan kan avslås om tillräckliga uppgifter inte inlämnas. Med klientens samtycke kan beslutet fattas på basis av de tillgängliga uppgifterna innan den utsatta tiden har gått ut.

2.1.11. Beslut vid brådskande behov av utkomststöd

Enligt 14b § utkomststödslagen kan även ett beslut fattas brådskande. I dessa fall, ska ansökan handläggas samma dag eller senast följande vardag. I brådskande fall kan sökanden till exempel beviljas en betalningsförbindelse som är i kraft några dagar eller en vecka till matbutik för livsmedel eller till apotek för nödvändiga receptbelagda mediciner. Då stöd beviljas brådskande har handläggaren nödvändigtvis inte tillgång till all väsentlig information. Därför måste i regel ansökan till övriga delar avgöras senare. I samband med brådskande beslut ska den sökande informeras om att ärendet avgörs i sin helhet då de utredningar som saknas har lämnats in. Om handläggaren däremot har tillgång till alla uppgifter kan en brådskande ansökan avgöras för hela förmånsperioden.

Hur brådskande ett ärende är avgörs från fall till fall. Det är fråga om en brådskande ansökan då det sker en plötslig förändring i en persons livssituation och detta leder till oväntad medellöshet. Ett brådskande behov av stöd kan till exempel uppstå av följande orsaker:

- akuta utgifter för mat
- akut behov av receptbelagda mediciner
- risk för att elektricitet eller värme stängs av
- vräkning eller hot om vräkning, akut behov
- insjuknande eller olycka (sjukhusvård, brand)
- familjekris (skilsmässa eller våld i hemmet, nära anhörigs död)
- personen har blivit offer för ett brott
- utlänningar som vistas tillfälligt i kommunen, såsom turister.

2.1.12. Delgivning

Beslutet ska delges skriftligen och innehålla tidpunkt då beslutet fattades, motiveringen till beslutet, beslut samt kontaktuppgifter till den handläggare som fattat beslutet. Beslutet ska även innehålla hänvisningar gällande besvärsförfarande. Beslutet sänds vanligen per post men kan i vissa fall överlämnas personligen.

2.1.13. Utbetalning av utkomststöd

Vid beviljande av grundläggande utkomststöd ska beslutet, när ansökan avser månaden efter ansökningstidpunkten, fattas och utbetalningen verkställas senast den första vardagen i den månaden, om det då har förflutit mer än sju vardagar från den tidpunkt då ansökan inkom. Om ansökan avser en senare tidsperiod än den månad som följer efter ansökningstidpunkten, ska beslutet fattas och verkställas senast den första vardagen under den tidsperiod som avses i ansökan. Sökanden ska informeras om att utbetalningen kan dröja 1–2 vardagar på grund av överföring mellan olika banker.

Utkomststödet betalas till sökanden för att användas för hans och familjens uppehälle. Utkomststödet kan av särskilda skäl betalas till sökandens familjemedlem eller till den som sörjer för understödstagaren för att användas för understödstagarens uppehälle eller annars användas för betalning av utgifter för hans uppehälle.

I regel ska sökanden alltid betala sina egna fakturor, för att stödja sökanden till aktivitet och självständighet. KST kan via utkomststödet vid behov och i överenskommelse med klienten betala fakturor direkt till dem som ställt fakturorna.

Betalningsförbindelse kan beviljas i vissa fall efter utredning.

2.1.14. Återkrav

Enligt 20–23 § utkomststödslagen kan KST återkräva utkomststöd, till exempel för utkomststöd som beviljats i förskott mot förväntad förmån. Om ett återkrav görs ska detta framkomma av beslutet om utkomststöd. Återkravet lämnas t.ex. in till FPA elektroniskt via deras e-tjänst så snart som möjligt. Observera att om ett återkrav inkommer till ställd myndighet för sent kan ett återkrav inte utbetalas utan betalas till den person det gäller.

KST ska omedelbart betala stödmottagaren de medel som återstår efter att utkomststödet har kvittats.

Har beviljandet av stöd grundat sig på vilseledande uppgifter som lämnats uppsåtligen eller på uppsåtlig försummelse av anmälningsskyldigheten enligt 17 § i utkomststödslagen, kan KST, till den del beviljandet av stöd av denna orsak har grundat sig på felaktiga uppgifter, återkräva stödet av den som lämnat uppgifterna eller försummat anmälningsskyldigheten. Ett sådant förfarande kan även leda till rättsliga åtgärder.

2.1.15. Överföring av handlingar

Enligt 18 § Förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland ska en ansökan eller en annan handling som av misstag har inkommit till KST utan dröjsmål överföras till den myndighet som anses vara behörig i ärendet. Avsändaren av handlingen skall underrättas om överföringen.

När en handling överförs behöver det inte fattas något beslut om att ärendet avvisas.

2.1.16. Klientplan

I enlighet med 7 § klientlagen ska en service-, vård-, rehabiliterings- eller någon annan motsvarande plan utarbetas när socialvård lämnas, om det inte är fråga om tillfällig rådgivning och handledning eller om det inte i övrigt är uppenbart onödigt att utarbeta en plan.

Det är inte alltid nödvändigt att uppgöra en klientplan om behovet av utkomststöd är av engångskaraktär eller mycket kortvarigt och om klienten utifrån tillgängliga uppgifter eller utifrån en bedömning som med stöd av dem gjorts tillsammans med klienten uppenbarligen inte är i behov av socialarbete eller andra socialtjänster eller stödåtgärder.

I samband med sänkningen av grunddelen ska det alltid, om möjligt tillsammans med den som ansöker om utkomststöd och vid behov i samarbete med arbets- och näringsmyndigheterna och andra myndigheter, upprättas en handlingsplan för att hjälpa klienten att klara sig på egen hand.

Även vid uppgörandet av en klientplan i anslutning till beviljandet av någon annan service, till exempel utkomststöd, till en familj som är klient hos barnskyddet eller en förälder, kan man behöva ta reda på vilken uppfattning den socialarbetare som svarar för barnets angelägenheter har om familjens behov av hjälp och stöd. Socialarbetaren inom barnskyddet ska säkerställa att de barnskyddsmässiga synpunkterna beaktas i det planmässiga arbetet som stödjer föräldrarnas rehabilitering.

Planen ska justeras vid behov, det vill säga då det sker väsentliga förändringar i klientens stödbehov. Om klientrelationen med socialvården varar en längre tid ska klientplanen vid behov justeras och kompletteras. Klientrelationen avslutas när man i samband med uppföljningen och bedömningen tillsammans konstaterar att det inte längre finns något stödbehov.

3. GRUNDLÄGGANDE UTKOMSTSTÖD

3.1. Grunddel

Då grundläggande utkomststöd beviljas beaktas utgifter som täcks med en grunddel samt övriga grundutgifter så som bestäms särskilt.

Till de utgifter som täcks med grunddelen hör utgifter för kost och kläder, smärre hälso- och sjukvårdsutgifter samt utgifter som beror på personlig hygien och hemmets hygien, användning av lokaltrafik, prenumeration på dagstidning, användning av telefon och datakommunikation

och hobby- och rekreationsverksamhet samt andra motsvarande utgifter som hänför sig till en persons och familjs dagliga uppehälle.

3.1.1. Grunddelens belopp

Landskapsregeringen fastställer grunddelens belopp årligen på basis av föregående års belopp och förändringar i konsumentprisindex för Åland, vilken motsvarar de varor och tjänster som täcks med grunddelen. De indexjusterade beloppen tillämpas från och med februari månad och fastställs av landskapsregeringen före utgången av januari månad.

Utkomststödet grunddel år 2022, euro per månad:

- 536,64 euro för ensamboende och ensamförsörjare,
- 456,14 euro för andra personer som fyllt 17 år,
- 391,74 euro för en person som fyllt 17 år och som bor hos ena eller båda föräldrarna,
- 375,65 euro för barn i åldern 10–16 år och
- 354,18 euro för barn under 10 år

3.1.2. Grunddelens fördelning i procent

Utgiftspost	% av grunddelen, Åland
Utgifter för kost	54
Kläder och skodon	9
Information (tidning, tv-licens, telefon)	14
Smärre hälso- och sjukvårdsutgifter	3
Övriga utgifter för det dagliga uppehållet	20
Sammanlagt	100

Källa: Ålands landskapsregering, Framställning nr 31/2010–2011

3.1.3. Grunddelen påverkas av vistelse utomlands

Grundläggande utkomststöd kan på ansökan beviljas en person eller familj som vistas i Finland. Om den som söker utkomststöd vistas delvis i Finland och delvis utomlands begränsas rätten till utkomststöd till de kostnader som har uppkommit under vistelsen i Finland. Vistelsens längd inverkar på den sökandes utkomststöd på följande sätt:

- Om den sökande tillfälligt befinner sig utomlands högst 7 dagar i månaden beaktas full grunddel för hela månaden. En kort och tillfällig vistelse utomlands har ingen betydelse för det grundläggande utkomststödet.
- Om den sökande under en månad vistas utomlands över 7 dagar ska man i socialvårdssystemet anteckna tiden för utomlandsvistelsen och beakta grunddelen endast för de dagar den sökande vistas i Finland. Till övriga delar handläggs det grundläggande utkomststödet normalt.

- Om den sökande vistas utomlands hela månaden beaktas grunddelen inte alls, men faktiska boendekostnader (hyra, vatten och el) kan godkännas för 3 månader.

För kostnader som uppkommit utomlands beviljas inte grundläggande utkomststöd.

3.2. Familj

Det grundläggande utkomststödet är en familjespecifik förmån. Stödets belopp avgörs för hela familjen gemensamt. I samband med utkomststödet avses med familj föräldrar, föräldrars minderåriga barn, äkta makar, två personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och parter i ett registrerat partnerskap.

3.3. Ensamboende barn

Ett barn som bor ensam utgör en familj för sig enligt definitionen i lagen om utkomststöd, och en egen utkomststödsberäkning görs upp för barnet. I normberäkningen ska följande beaktas:

- barnets faktiska inkomster, t.ex. underhållsbidrag som faktiskt betalats ut eller barnbidrag som betalats in på barnets konto
- barnets disponibla tillgångar
- grunddelen för ensamstående, samt
- barnets övriga grundutgifter.

Föräldrarnas försörjningsförmåga ska alltid utredas då ett barn bor ensamt. En ansökan kan ändå inte avslås på den grunden att en förälder försummar sin försörjningsplikt. I en sådan situation ska man utreda möjligheterna att återkräva ett beviljat utkomststöd hos föräldern. Utöver det ska man bedöma om en barnskyddsanmälan behöver göras.

3.4. Riktlinjer för specifika grupper för vilka grundläggande utkomststöd kan beviljas

Företagare

Utgångspunkten är att en företagare ska klara sig på inkomsterna av företagsverksamheten, andra inkomster eller med en primär förmån som till exempel en arbetslöshetsförmån för företagare som har verksamheten som bisyssla.

En företagare som inte kan försörja sig på företagsverksamheten kan beviljas utkomststöd tillfälligt under 3–6 månader tills företagsverksamheten kan ge tillräcklig försörjning, medan företagaren ansöker om andra primära förmåner eller medan företagaren avvecklar företaget. Efter detta förutsätts att företagaren får en skälig försörjning genom sin företagsverksamhet eller börjar söka arbete och stå till arbetsmarknadens förfogande. Om företagaren fortsätter med sin olönsamma företagsverksamhet och ansöker om

utkomststöd kan företagarens grunddel sänkas, eftersom företagaren har försummat sin plikt att försörja sig själv genom att fortsätta med sin olönsamma företagsverksamhet.

Studerande

För studeranden är det primära ekonomiska stödet studiestöd, som består av studiepenning, bostadstillägg och studielån. Också minderåriga kan få studiestöd. Utkomststödet är inte avsett för långvarig finansiering av studier, men en studerande kan ha rätt till utkomststöd om de primära förmånerna inte räcker till för att trygga försörjningen.

Om en studerande ansöker om grundläggande utkomststöd måste hen först utreda sina möjligheter och ansöka om att få de primära förmånerna. Studielånet beaktas som inkomst även om den sökande väljer att inte ansöka om studielån eller att inte lyfta lånet. I så fall beaktas studielånet till det belopp som det kan lyftas och periodiseras till månatliga poster enligt studiestödsåren. Studerande förutsätts alltid lyfta hela studielånet för läsåret, både för höstterminen och för vårterminen. Om en studerande inte får lån, beaktas lånet inte som en inkomst. Till ansökan ska då bifogas avslaget från AMS/FPA eller bankens intyg på att personen inte beviljas banklån. Studielånets räntor beaktas inte som utgift då utkomststöd beviljas.

Studier sker som huvudsyssla då den studerande har rätt till studiestöd. Gymnasiestudier som utförs på gymnasiet vuxenlinje anses inte vara huvudsyssla. En 17–64 åring som ansöker om utkomststöd är skyldig att anmäla sig som arbetslös arbetssökande till AMS, ifall denne inte studerar som huvudsyssla.

Privat utbildning, till vilken det inte går att få studiestöd eller andra primära förmåner ges i regel inget stöd. Utbildningens avgifter är inte utgifter som godkänns inom utkomststödet, ifall det inte föreligger särskilda orsaker till detta. Den sökande hänvisas till att söka sig till en utbildning som omfattas av studiestöd eller till att finansiera sina studier på annat sätt än genom utkomststöd.

En sökande förutsätts inte lyfta studielån om personen:

- är under 18 år
- befinner sig i sådan eftervård som avses i barnskyddslagen
- studerar inom sådan utbildning som ger beredskap till fortsatta studier, men som inte förbättrar studerandens arbetskraftsberedskap eller ger ett yrke, exempelvis studier vid Ålands lyceum eller utbildning som riktas till unga invandrare och som höjer deras språkkunskaper och ger dem bättre studiefärdigheter
- studerar under den tid integrationsplanen gäller
- är 10-klassist.

Om en studerande som inte förutsätts lyfta studielån ändå väljer att göra det, beaktas lånet som inkomst.

Under sommartiden är en studerandes primära inkomster studiestöd eller lön. Studerande som fortsätter sina studier på hösten ska i första hand aktivt söka sommarjobb eller utreda möjligheten att studera med studiestöd under sommarmånaderna. Studielån ska sökas för tiden med sommarstudier.

Studeranden som ansöker om utkomststöd under sommarmånaderna och uppger att hen inte arbetar eller får studiestöd under sommaren ombes utöver de vanliga utredningarna även lämna in:

- en utredning om att hen sökt sommarjobb men inte lyckats få något. Av utredningen ska framgå vilka arbetsplatser den studerande sökt.
- en utredning om att hen på sommaren inte kan genomföra sådana studier som kan räknas till godo i examen.

Om studierna fortsätter på hösten och den studerande inte har lyft studielånet för läsåret (höstterminen och vårterminen) förutsätts det att hen lyfter det outnyttjade studielånet. Den studerande ska lämna in en skriftlig utredning över studielånet, till exempel uppgifter som fås via nätbanken om situationen på studielånskontot där man ser om det finns outnyttjat studielån. Studielånet kan lyftas till och med 31.7. Studielån som inte lyfts beaktas som inkomst i normberäkningen.

För en studerande som bor i sina föräldrars ägarbostad beaktas endast bolagsvederlag, inte en eventuell marknadshyra.

Studieutgifter som kan beaktas som kompletterande utkomststöd enligt prövning och billigaste alternativ, om dessa inte ordnas från skolan, är:

- nödvändiga läroböcker till gymnasiet
- annat nödvändigt studiematerial (t.ex. kock- eller serveringskläder, kalkylator, verktygslåda, saxar)
- arbetsskor, högst 70 €
- skyddsskor, högst 110 €
- studentexamensavgiften (grundavgift och provspecifik avgift)
- under gymnasiestudier nödvändig dator, högst 350 €
- nödvändiga licenser
- kläder och mössa för studentexamen eller examen från yrkesinriktad utbildning kan kompletterande utkomststöd, högst 100 € och för festservering i anslutning till ovanstående examen, högst 100 €. Enbart åt en familj/ung person som regelbundet har fått utkomststöd.

Fångar

Med fånge avses en person som avtjänar ett ovillkorligt fängelsestraff i ett slutet fängelse eller en öppen anstalt samt en person som hålls häktad. Fängelserna står för fångens försörjning (basvård, mathållning och boende) i regel enligt samma principer, oberoende av vilken typ av fängelsestraff det är fråga om. På personer som placerats i övervakad frihet på prov eller personer som dömts till samhällspåföljder tillämpas inte anvisningarna för fångar. Till ansökan ska bifogas en utredning av fängelsemyndigheterna där det framgår när friheten på prov börjar.

Då det grundläggande utkomststödet bedöms för en fånge ska handläggaren utreda de faktiska disponibla inkomsterna, tillgångarna och utgifterna. En fånge som avtjänar ett ovillkorligt fängelsestraff i ett slutet fängelse får i regel skattefri brukspenning och sysselsättningspenning. Brukspenning betalas till alla fångar, även till häktade personer, och för dem som deltar i sysselsättning betalas därtill sysselsättningspenning. Om en fånge inte deltar i sysselsättning får hen i genomsnitt 48 euro i brukspenning (30 dagar x 1,60 euro).

En fånges rätt till grundläggande utkomststöd bedöms alltid från fall till fall utifrån fångens faktiska ekonomiska situation. Som utgiftsbelopp i normberäkningen beaktas i regel beloppet av den normala brukspenningen på 48 euro/månad. För nödvändiga utgiftsposter som kan täckas med grundläggande utkomststöd och inte hör till det uppehälle som fängelset ordnar, ska fången alltid lämna in en utredning. Till ansökan ska bifogas kontoutdrag för fängelsets betalkort eller ett kontokort från fängelset, inkomstkort från fängelset där brukspenningens och sysselsättningspenningens storlek framgår samt utredningar över utgifter, till exempel faktura/kvitto eller fritt formulerad utredning. Den sökandes kontoutdrag för fångens civila konto begärs som bilaga till den första ansökan. Om den sökande under fängelsetiden använder kontot begärs kontoutdrag som bilaga till varje ansökan.

Brukspenning, sysselsättningspenning, lön och övriga inkomster ska beaktas som inkomst i normberäkningen. Förvärvsinkomstavdrag görs inte på brukspenning och sysselsättningspenning. Det uppehälle som fångar får täcker huvudsakligen de utgifter som bekostas med grunddelen, så en fånge har i regel inte rätt till grunddel. Utgifter som omfattas av grunddelen och som inte ingår i det uppehälle som fängelset erbjuder, till exempel kostnader för att upprätthålla kontakten till närstående, inköp i anstaltsbutiken, utgifter för kläder och utgifter för hygien, ska i första hand täckas med fångens inkomster.

Lön, brukspenning och sysselsättningspenning beaktas som inkomst i utkomstöverskalkylen. Bestämmelser i samband med små belopp (50 euro)

gäller andra än bruks- och sysselsättningspenningar eller löner från fängelset, t.ex. bidrag av släktingar.

Som övriga grundutgifter kan beaktas utgifter för anskaffning av ett nödvändigt identitetsbevis.

Hälsovård, sjukvård och medicinsk rehabilitering för fångar betalas av statens medel. Om en fånge uppger hälso- och sjukvårdsutgifter, ska handläggaren först vända sig till fängelset för att utreda huruvida utgiften i fråga hör till de utgifter som Brottsförhållandenmyndigheten ska stå för. Om brottsförhållandenmyndigheten inte ansvarar för vården, är villkoret för att utgiften ska beaktas att hälso- och sjukvårdstjänsten är nödvändig för fången och att fängelsets läkare har förordat vården och fängelsedirektören beviljat fången tillstånd att avlägsna sig från fängelset. Också fångar ska vända sig till den offentliga hälso- och sjukvården.

I en akut situation (till exempel då ett oväntat behov av läkemedel uppstått under en permission) kan handläggaren då fången tagit kontakt bevilja en brådskande betalningsförbindelse. Permission beviljas oftast för högst tre (3) dygn, och sökanden beviljas därför en begränsad betalningsförbindelse som kan användas bara en gång och som avser den minsta förpackning som behövs för att täcka läkemedelsbehovet under permissionen. Vid ansökan om betalningsförbindelse ska receptet lämnas in.

De utgifter Brottsförhållandenmyndigheten bekostar kan kontrolleras från webbsidorna www.rikosseuramuus.fi för aktuell information.

I fråga om de fångar som lyder under övervakad frihet på prov tillämpas inte anvisningarna som berör fångar.

Boendeutgifter för fångar

Boendeutgifterna för en fånge som inte har familj kan beaktas som utgift under ett fängelsestraff. Som ett kort fängelsestraff betraktas i regel högst sex (6) månader. Enligt övervägande från fall till fall kan handläggaren på särskilda grunder avvika från detta med några månader. Om längden på fängelsevistelsen är känd genast när straffet börjar och fängelsevistelsen varar över sex månader, beaktas boendeutgifterna i normberäkningen för den tid som behövs för att säga upp och tömma bostaden, i allmänhet 1–2 månader.

Lagring av bohag bör i första hand ordnas på egen hand, utgifter för lagring av bohag kan endast beaktas under kortare fängelsestraff. Se avsnitt Lagring av bohag.

För resekostnader som uppstår pga. fångens lovliga vistelser utanför inrättningen beviljas inget utkomststöd. Barnfamiljer kan stödas med de kostnader som uppstår för nödvändiga träffar.

Om en fånge har familj och den övriga familjen ansöker om utkomststöd, räknas fången i samband med utkomststödet inte till samma familj som de övriga familjemedlemmarna. Separata utkomststödsbeslut fattas för fången och för den övriga familjen. Då handläggaren bedömer vad som är skäliga boendeutgifter räknas en fånge som avtjänar ett fängelsestraff med i antalet familjemedlemmar i sex (6) månaders tid räknat från det ovillkorliga fängelsestraffets början. Enligt övervägande från fall till fall kan man på särskilda grunder avvika från detta med några månader. När det gäller domar som är längre än sex månader görs en skälighetsbedömning av boendeutgifterna efter sex månader.

När fången frigges kan boendeutgifterna i regel beaktas från början av frigivningsmånaden. Boendekostnaderna kan beaktas för högst en (1) månad före frigivningen, om det av en utredning från fångvårdsmyndigheterna framgår att övervakad frihet på prov förutsätter att fången har fått en bostad eller om fången är på väg att frigges och det är svårt att få en bostad. På samma grund kan betalningsförbindelse för hyresgaranti beviljas, om boendekostnaderna ligger på skälig nivå. Ett beslut om grundläggande utkomststöd kan fattas för fången redan under fängelsevistelsen, förutsatt att tidpunkten för frigivningen är klarlagd. Övriga kostnader och grunddelen beaktas från frigivningsdagen.

Institutionsvård

Med institutionsvård eller motsvarande vård avses verksamhet som innefattar uppehälle, vård och omvårdnad. Vården ordnas på vårdavdelningen på ett sjukhus eller på en hälsovårdscentralers vårdavdelning eller vid en motsvarande inrättning inom socialvården, såsom ett åldringshem, en centralinstitution för specialomsorg för utvecklingsstörda eller en inrättning för missbrukarvård.

Kortvarig institutionsvård

En persons kortvariga institutionsvård som varar minst 14 dygn inverkar på grunddelen så att grunddelens norm för mat (54 procent av grunddelen) räknas bort för antalet vård dagar.

Kortvarig vård (under tre månader) som dagpatient beaktas i normberäkningen utan att grunddelen sänks.

Långvarig institutionsvård

För en person i långvarig institutionsvård beaktas som inkomst det belopp som i beslutet om klientavgifter har reserverats för den sökandes personliga bruk (minst 112 euro år 2022), men kan vara större beroende på personens

inkomster. Som grunddel beaktas det belopp som motsvarar det minimibelopp som enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården ska stå till en persons förfogande (112 euro/månad år 2022).

Boendeutgifterna kan beaktas tills boendet har sålts, hyrts ut eller sagts upp, dock i regel i högst sex (6) månader om det inte finns särskilda skäl att beakta boendeutgifterna längre. Tiden räknas från det att institutionsvården börjar. Om handläggaren har beaktat boendeutgifter i beslutet om klientavgift beaktas de inte separat som en utgift i samband med utkomststödet.

Nordiska medborgare

I fråga om rätten till utkomststöd för medborgare i de nordiska länderna måste, vid sidan av EU-rättsliga bestämmelser, den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster beaktas.

Medborgare i de nordiska länderna jämföras primärt med personer som vistas stadigvarande i Finland. Därmed har medborgare i de nordiska länderna, enligt villkoren i lagen om utkomststöd, redan utifrån en tillfällig vistelse rätt till grundläggande utkomststöd på samma sätt som andra personer som vistas stadigvarande i Finland. Utredning över om den sökande får eventuella sociala trygghetsförmåner från utreselandet görs innan beviljande av utkomststöd.

Konventionen garanterar också medborgare i de nordiska länderna rätten att vid sidan av finska och svenska använda antingen danska, isländska eller norska då de sköter sina ärenden. KST ska vid behov se till att de kan sköta sina ärenden på de här språken.

Utlänningar

Också utlänningar kan ha rätt till utkomststöd om de allmänna villkoren enligt lagen om utkomststöd uppfylls. I motsats till de primära sociala förmåner som beviljas av FPA bestäms inte rätten till utkomststöd utifrån bosättning, utan utifrån vistelsen i Finland och behovet av stöd. Klientens vistelse i landet kan vara tillfällig eller stadigvarande. Vistelsens karaktär bestäms inte uteslutande på basis av exempelvis uppehållstillstånd, typen av uppehållstillstånd eller registrering av uppehållsrätt, eller andra enskilda faktorer som beskriver vistelsen. Dessa kan emellertid ingå som delfaktorer i bedömningen av den faktiska karaktären av klientens vistelse i Finland.

Handläggaren ska alltid bedöma vistelsens karaktär separat för varje klient och utgående från situationen som helhet. Detta innebär att medlemmar i en och samma familj kan ha olika rätt till grundläggande utkomststöd.

Centrala kriterier som tillämpas då stadigvarande vistelse definieras är:

- den avsedda vistelsetiden i Finland, de faktiska och objektivt konstaterbara förutsättningarna för fortsatt vistelse i landet
- syftet med att komma till Finland som framgår av klientens förhållanden, och den tid klienten har för avsikt att vistas i landet. Exempelvis flytt till Finland på grund av äktenskap eller då en EU-medborgare låter registrera sin vistelse talar för att vistelsen är stadigvarande, medan vistelse med visum talar för att vistelsen är tillfällig.
De faktiska och objektivt konstaterbara förutsättningarna för fortsatt vistelse i landet. Till exempel kan klienten i regel inte bedömas ha förutsättningar för en längre vistelse i landet om dennes uppehållstillstånd har avslagits genom ett lagakraftvunnet beslut eller om personen har fått ett verkställbart beslut om att avlägsnas ur landet.
- en långvarig laglig vistelse talar för att klientens vistelse är stadigvarande
- ägarbostad eller långt hyresförhållande talar för att vistelsen är stadigvarande. Kort hyresförhållande, hotellinkvartering, gemensam inkvartering, underhyresgästförhållande eller annat atypiskt boende talar för att vistelsen är tillfällig
- en längre tids boende tillsammans med en partner som stadigvarande vistas i Finland och/eller minderåriga gemensamma barn (till exempel att partnern har P-uppehållstillstånd eller finskt medborgarskap) talar för att vistelsen är stadigvarande
- att den sökandes närfamilj (partner, minderåriga barn), bor någon annanstans än i Finland talar för att vistelsen är tillfällig
- heltidsarbete, ett långvarigt eller ett kortvarigt anställningsförhållande talar för att vistelsen är stadigvarande, medan avsaknad av anställning eller av rätten att arbeta talar för att vistelsen är tillfällig. Även tillfällig sysselsättning eller begränsad arbetstid (under 18 timmar per vecka) talar för att vistelsen är tillfällig. Observera att andra kriterier tillämpas på EU/EES-medborgare.
- vistelse i Finland under en längre tid innan studierna inleds, studier i finska eller svenska och studier som berättigar till studiestöd talar för att vistelsen är stadigvarande.
- hemkommun enligt lagen om hemkommun talar i allmänhet för att vistelsen är stadigvarande.
- om klienten inte är försäkrad som bosatt i Finland talar det för att vistelsen är tillfällig

Utifrån kriterierna ovan görs en helhetsbedömning av den sökandes vistelse och dess karaktär. En person som vistas i Finland har oavsett vistelsens karaktär alltid rätt till minst en nödvändig andel av det grundläggande utkomststödet, om personen är i behov av brådskande utkomststöd och inte kan trygga sin försörjning på annat sätt. Detta betyder i praktiken mat och nödvändiga receptbelagda läkemedel som beviljas genom betalnings-

förbindelse. Även då de utredningar som finns att tillgå är bristfälliga ska rätten till brådskanie och nödvändigt utkomststöd alltid tryggas och tolkas till klientens fördel.

Ett eventuellt avslagsbeslut där ansökan avgjorts utifrån vistelsens karaktär och stödbehovet måste alltid motiveras noggrant och klienten ska meddelas ett överklagbart beslut med anvisning om hur man begär omprövning.

Personer som inte är medborgare i EU-länder, EES-länder eller Schweiz behöver uppehållstillstånd för sin vistelse. Typer av uppehållstillstånd och vistelsens karaktär:

A= kontinuerligt uppehållstillstånd

B = tillfälligt uppehållstillstånd

P = permanent uppehållstillstånd

P-EU eller P-EG = uppehållstillstånd för tredjelandsmedborgare som vistats länge i Finland

En unionsmedborgare ska registrera sin vistelse om personen vistas i Finland längre än i tre månader. En försummelse av registreringen medför inte i sig att vistelsen betraktas som tillfällig. Däremot är registreringen ett av bedömningskriterierna vid bedömningen av en unionsmedborgares vistelse i landet. I fråga om uppehållstillstånden A och B ska vistelsens karaktär bedömas enligt kriterierna ovan. Sökande med P uppehållstillstånd kan anses stadigvarande i Finland.

Om den sökandes uppehållstillstånd har gått ut och personen varken har ansökt om fortsatt uppehållstillstånd eller har anfört besvär i ett uppehållstillståndsärende, ska den sökandes vistelse i allmänhet betraktas som tillfällig, även om det finns omständigheter som talar för att vistelsen är av annan karaktär. Också i sådana fall ska man ändå vara uppmärksam såväl på karaktären av den sökandes vistelse som på den sökandes stödbehov och tillämpa prövning i det enskilda fallet.

Om den sökande har en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd som är anhängig efter att personens uppehållstillstånd har gått ut och personens vistelse redan tidigare ansetts stadigvarande så har den sökande rätt till grundläggande utkomststöd. Om en person i ovannämnda situation får ett lagakraftvunnet avslagsbeslut på sin ansökan eller ett verkställbart beslut om avlägsnande ur landet, ska rätten till annat utkomststöd än brådskanie och nödvändigt utkomststöd bedömas individuellt utifrån vistelsens karaktär och behovet av stöd.

Beviljandet av vissa uppehållstillstånd förutsätter att sökandens försörjning är tryggad dvs den som ansöker om det tillståndet förutsätts ha tillräckliga

tillgångar för att leva i Finland. Försörjningsförutsättningen utgör inte en grund för att avslå ansökan om utkomststöd, men den ger anledning att utreda klientens ekonomiska situation.

Om delfaktorerna som beskriver vistelsens karaktär ändras så att de som helhet talar för stadigvarande vistelse, kan klienten få rätt till grundläggande utkomststöd. Och vice versa. Om vistelsens karaktär ändras till tillfällig, ges klienten tid att ordna upp situationen under högst tre månader, under vilken personen kan förbereda sig för förändringen och säga upp till exempel sin bostad.

En turist som anlänt till Finland eller en person som på grund av tillfällig vistelse klassificeras som jämförbar med en turist ska ha med sig de tillgångar som behövs för vistelsen i Finland och för hemresan. Alternativt ska personen kunna skaffa sig sådana tillgångar på annat sätt än genom att ty sig till utkomststöd. Om en sådan person har råkat i penningssvårigheter under vistelsen i Finland, ska personen i första hand uppmanas att sköta saken på eget initiativ till exempel med hjälp av banktjänster och möjligheter till penningöverföring, utreda möjligheten att få hjälp via det egna landets representation, eller ordna penningärendena eller hemresan med hjälp av försäkring eller genom en eventuell researrangör. Också alla andra primära möjligheter att tillgodose personens behov av ekonomiskt stöd ska utredas, till exempel arbete, företagverksamhet, omvårdnad från en person som är försörjningspliktig gentemot personen eller något annat sätt. Bara om det saknas sådana möjligheter kan man överväga att en kort tid ge ekonomiskt stöd till nödvändiga delar med brådskande utkomststöd som till exempel boende, mat och nödvändiga receptbelagda läkemedel.

Asylsökande som omfattas av mottagningstjänsterna kan få sin försörjning tryggad med hjälp av de primära mottagningstjänsterna och ska uppmanas att vända sig till flyktingförläggningen.

En tredjelandsmedborgare som fått mottagningstjänster får efter ett negativt beslut om uppehållstillstånd eller efter att tillfälligt skydd upphört mottagningstjänster tills personen har lämnat eller borde ha lämnat landet. Den som har fått ett negativt lagakraftvunnet beslut på sin ansökan om asyl eller ett verkställbart beslut om att hen ska avlägsnas ur landet, vistas här utan att ha rätt till det enligt bestämmelserna i utlänningslagen. Om beslutet om att personen ska avlägsnas ur landet vunnit laga kraft gör en ny ansökan om uppehållstillstånd inte vistelsen i Finland laglig. I allmänhet ska vistelsen i en dylik situation betraktas som tillfällig.

Personer som fått uppehållstillstånd B och som har bott på en flyktingförläggning i ungefär ett år beviljas ofta hemkommun enligt lagen om

hemkommun. Personer som fått uppehållstillstånd A får hemkommun oberoende av hur länge de vistats i Finland. Personer som beviljats asyl får flyktingstatus i Finland och beviljas uppehållstillstånd och anses bo här stadigvarande. På motsvarande grunder anses även personer som kommit hit som kvotflyktingar bo här stadigvarande.

Om klienten är tredjelandsmedborgare (medborgare i ett annat land än ett EU-/EES-land eller Schweiz), har uppehållstillstånd och anses vistas här stadigvarande har personen rätt till grundläggande utkomststöd. Om vistelsen betraktas som tillfällig jämföras den sökande med en turist och kan då ha vid behov rätt till brådskanie och nödvändigt ekonomiskt stöd.

EU-, EES- och schweiziska medborgare

EU-, EES- och schweiziska medborgare som är ekonomiskt aktiva, det vill säga som arbetar heltid eller deltid, och deras familjemedlemmar, har genast då de anländer till Finland rätt till grundläggande utkomststöd på samma villkor som finska medborgare som är stadigvarande bosatta i Finland. Om den sökandes status som arbetstagare upphör ska det göras en helhetsbedömning av huruvida vistelsen är stadigvarande. Handläggaren behöver inte närmare utreda om vistelsen är stadigvarande om den sökande tillfälligt blir arbetsoförmögen på grund av sjukdom eller olycksfall, blir arbetslös mot sin vilja efter att ha arbetat i mer än ett år och registrerar sig som arbetssökande vid AMS eller inleder yrkesinriktad utbildning. En arbetstagare som efter en visstidsanställning som varat kortare tid än ett år eller under de första tolv månaderna av en anställning blivit ofrivilligt arbetslös och som har registrerat sig som arbetslös arbetssökande, bevarar sin arbetstagarstatus i sex (6) månader.

EU-/EES- eller schweiziska medborgare som kommer till Finland för att söka arbete behandlas i förhållande till rätten till grundläggande utkomststöd på ett annat sätt än personer som redan arbetar här. En sådan arbetssökande och dennes familj har rätt att vistas i Finland i tre månader och även en skälig tid efter detta utan att registrera sin vistelse, om de fortfarande söker arbete och har faktiska möjligheter att få arbete.

En helhetsbedömning av vistelsens karaktär ska göras från fall till fall. Även då de utredningar som finns att tillgå är bristfälliga ska rätten till brådskanie och nödvändigt utkomststöd alltid tryggas och tolkas till klientens fördel.

Med beaktande av grunden för vistelsen och vistelsens längd samt de sociala trygghetsförmåner som eventuellt erhållits från utreselandet kan i allmänhet en arbetssökande unionsmedborgares vistelse i Finland anses tillfällig under tiden direkt efter ankomsten. Vid bedömningen av vistelsens karaktär ska

man ta reda på om den sökande eventuellt får sociala trygghetsförmåner från utreselandet.

För de EU-/EES-och schweiziska medborgare som står utanför arbetslivet, t ex studerande, pensionstagare och andra personer som av en eller annan orsak inte är ekonomiskt aktiva kan rätten till utkomststöd inte helt bestämmas utifrån exempelvis registrering av uppehållsrätt. Uppgiften om registrering kan ändå användas som en del av helhetsbedömningen då den sökandes vistelse bestäms som endera stadigvarande eller tillfällig.

Medborgare i Storbritannien

Sedan 1.2.2020 är Storbritannien inte längre ett EU-land. När en brittisk medborgare ansöker om grundläggande utkomststöd efter 1.1.2021 bedöms andra än ekonomiskt aktiva brittiska medborgares rätt till utkomststöd på samma sätt som för tredjelandsmedborgare.

Vistelsens karaktär behöver inte bedömas för ekonomiskt aktiva brittiska medborgare som flyttat till Finland före 1.1.2021 och deras familjemedlemmar. Om en arbetstagares inkomster inte räcker till för dennes försörjning har personen och dennes familj rätt till grundläggande utkomststöd på samma villkor som arbetstagare som vistas stadigvarande i Finland, d v s på samma grunder som för medborgare i ett EU-land.

Rätten till utkomststöd för ekonomiskt aktiva brittiska medborgare som har flyttat till Finland efter 1.1.2021 bedöms på samma sätt som för tredjelandsmedborgare.

Eftersom Storbritannien inte längre är ett EU-land, behöver brittiska medborgare i Finland uppehållstillstånd för långvarig vistelse och boende i Finland.

4. INKOMSTER OCH TILLGÅNGAR

4.1. Inkomster som beaktas

11 § i utkomststödslagen fastställer vilka inkomster som ska beaktas i normberäkningen. Med inkomster avses i princip en enskild persons eller familjs alla disponibla inkomster oberoende av inkomstkällan. I detta avseende har det därför ingen betydelse om inkomsterna är skattepliktiga eller skattefria. Inkomster som ska beaktas är till exempel inkomster av lönearbete, företagsverksamhet och förmögenhet samt bidrag från privata och offentliga källor.

4.1.1. Disponibla inkomster

Inkomsterna beaktas den månad då de är disponibla. Om sökanden fått inkomster på månadens sista bankdag räknas de som inkomster för följande månad, eftersom inkomsten de facto anses vara disponibel då. Inkomst som sökanden fått den nästsista bankdagen eller tidigare är inkomst under betalningsmånaden.

En förvärvsinkomst som inte var känd då utkomststödsbeslutet fattades kan i efterhand beaktas som inkomst, om den sökande ansöker om utkomststöd inom de följande två månaderna från det att beslutet i fråga fattades. Om det i efterhand framkommer att personen eller familjen har fått en annan inkomst än förvärvsinkomst som inte var känd då utkomststödsbeslutet fattats, görs en justering av det redan betalda utkomststödet.

Justeringen görs för den månad då den obeaktade betalningen har betalats. Om det i den beräkning som görs i samband med justeringen bildas ett överskott, överförs i regel överskottet som inkomst till följande månads beräkning.

4.1.2. Privatpersoners bidrag, inbetalningar och lån

Inbetalningar som gjorts av släktingar, bekanta eller andra privatpersoner beaktas som inkomst i samband med det grundläggande utkomststödet. Penningkällan eller det att betalningarna utgjort lån saknar i allmänhet betydelse. Av bidrag från privatpersoner beaktas som inkomst den andel som överskrider 50 euro för en ensamboende och 100 euro för en familj. Privata bidrag och inbetalningar beaktas som inkomst för betalningsmånaden och inkomsten kan delas upp på flera månader genom periodisering eller överföring. Lån från privatpersoner beaktas dock inte som inkomst till den del som det har betalats tillbaka under ansökningsperioden eller den sökande på ett tillförlitligt sätt har redogjort för KST att lånet har använts för ett ändamål som är godtagbart i samband med utkomststödet, såsom för hyresgaranti.

4.1.3. Försäkringsersättning, skadestånd och ersättning som grundar sig på brott

Försäkringsersättning, skadestånd och ersättning som grundar sig på brott beaktas i regel i sin helhet som inkomst. Ersättningen kan emellertid lämnas obeaktad som inkomst till den del som den sökande har företett en utredning om att ersättningen använts för utgifter som orsakats av brottet eller skadan, såsom för terapikostnader eller förnyande av förstört lösöre.

4.1.4. Inkomster som inte beaktas

Undantag från de inkomster som ska beaktas anges i 11 § 2 mom. i utkomststödslagen.

Barnbidrag och ensamförsörjartillägg

På Åland beaktas endast 80 % av barnbidragsbeloppet. Ensamförsörjartillägget beaktas inte som inkomst.

Ringa understöd

Med ringa understöd avses för ensamstående högst 50 euro/månad och för familjer högst 100 euro/månad. Om det sammanlagda beloppet av understöden under en månad överstiger 50 respektive 100 euro beaktas endast den överstigande delen som inkomst.

Övriga understöd

I regel lämnas också följande inkomster obeaktade:

- skatteåterbäring, understöd, skadestånd och ersättningar som grundar sig på brott och som är att betrakta som små, dvs. sammanlagt 50 euro för ensamstående och 100 euro för familjer.
- olika understöd som beviljas av allmännyttiga stiftelser eller föreningar och som beviljats på grund av den sökandes svåra ekonomiska situation. Understödet beviljas i form av pengar eller presentkort.
- inkomst via diakonin, som beviljats på grund av den sökandes svåra ekonomiska situation.
- ekonomiska understöd som beviljats av barnskyddet eller inom barnskyddets eftervård.

Arbetsresor

Förvärvsinkomster beaktas inte till den del de motsvarar utgifter för arbetsresor och övriga av arbetet förorsakade utgifter. I praktiken görs detta genom att nettobeloppet av hela löneinkomsten beaktas som inkomst och kostnaderna för arbetsresor beaktas som utgift för de månader då sökanden har förvärvsinkomster. Resorna beaktas enligt det förmånligaste färdmedlet. Om sökanden av grundad anledning, t.ex. på grund av arbetsuppgifterna eller avsaknaden av trafikförbindelser måste använda egen bil, beaktas som kostnader för användning av egen bil för arbetsresor 0,20 euro per kilometer.

Kostnaderna för arbetsresor avdras från den förvärvsinkomst som betalas den månad kostnaderna uppkommit. Om inga förvärvsinkomster betalas den månad då kostnaderna för arbetsresor uppkommit kan kostnaderna inte avdras.

Kostnader för arbetsresor som är godtagbara i samband med det grundläggande utkomststödet kan inte vara större än de förvärvsinkomster som ska beaktas för samma arbete under förmånsperioden i fråga. De beaktas

enligt det förmånligaste färdmedlet, såvida den sökande inte kan framföra någon grundad anledning till att kostnaderna är större.

Grundade anledningar är till exempel:

- arbetsuppgifter
- avsaknad av trafikförbindelser eller särskilt besvärliga trafikförbindelser
- sjukdom eller funktionsnedsättning som förutsätter användning av egen bil.

Kostnaderna för arbetsresor med egen bil beaktas i samband med utkomststödet enligt de faktiska bränslekostnaderna, men dessa kan vara högst 0,20 euro per km. Den sökande ska lämna in en tillförlitlig utredning över användning av egen bil. En sådan utredning kan vara exempelvis arbetsavtal, arbetsskiftsförteckningar och kvitton över bränsleköp. Rimliga faktiska kostnader för arbetsresor kan avdras högst till nettobeloppet av den förvärvsinkomst från vilket förvärvsinkomstavdraget först har gjorts. Den sökande uppmanas att utreda avdraget av kostnader för arbetsresor i beskattningen för att det riktiga beloppet av förskottsinnehållning ska kunna utredas.

Fackavgifter, arbetskläder, arbetsredskap

Utöver kostnaderna för arbetsresor betraktas också medlemsavgift till en fackförening och skäligen kostnader för arbetskläder och arbetsredskap som utgifter orsakade av arbetet och som därmed ska dras av från den inkomst som beaktas. Skäligheten bedöms i förhållande till den sökandes lön. Avdragen kan inte vara större än den inkomst som beaktas för den sökande.

Minderåriga barns sommar- och veckoslutslöner

Barnens sommar- och veckoslutslöner i huvudsak är sådana tillfälliga eller ringa regelbundna förvärvsinkomster som ska lämnas obeaktade. Förvärvsinkomster av sommarjobb eller annat kortvarigt jobb beaktas inte om arbetet varar kortare tid än 3 månader. Vid beaktande av inkomsterna för personer under 18 år tillämpas helhetsbedömning och bedömningen ska vara skälig.

Barn är inte skyldiga att försörja sina föräldrar eller syskon. Om en minderårig person har andra än ringa inkomster beaktas bara den andel av inkomsten som anses täcka de utgifter för den minderåriga som ska beaktas i samband med utkomststödet. Som ett barns utgifter beaktas de utgifter som täcks med grunddelen samt övriga grundutgifter.

4.1.5. Tillgångar och besparingar

Enligt 12 § 1 mom. i lagen om utkomststöd beaktas som tillgångar ifrågavarande persons och familjemedlemmarnas disponibla tillgångar då utkomststödet beviljas. Sådana tillgångar är exempelvis besparingar, värdepapper och andra lätt realiserbara tillgångar. Det är nödvändigt

att även personens och familjens disponibla tillgångar beaktas när utkomststödet beviljas, eftersom utkomststödet är en förmån som beviljas i sista hand. Innan klienten eller hans familj tyr sig till utkomststöd ska klienten eller familjen därför i första hand trygga sin försörjning med sina disponibla tillgångar, dvs. använda sina besparingar för att täcka levnadskostnaderna. Sådana tillgångar är till exempel kontanta medel, värdepapper, depositioner och besparingar på bankkonton, besparingar på värdeandelskonton, medel på spelkonton och besparingar på bostadssparkonto (BSP-konto). Även andra tillgångar behöver utredas, såsom fastigheter, andel i dödsbo, fortskaffningsmedel, värdeföremål etc.

Besparingar från tidigare beviljat utkomststöd kan tas i beaktande som disponibla tillgångar när klientens rätt till utkomststöd fastställs (HFD 2021:129).

4.1.6. Förmögenhet som är direkt säljbar

Förmögenhet som är direkt säljbar ska i första hand användas för tryggnad av den egna och familjens försörjning redan under den månad som ansökan gäller. Förmögenhet som är direkt säljbar är sådan egendom som kan realiseras under samma månad. Värdet av förmögenhet som är direkt säljbar beaktas genast i normberäkningen. Sådana tillgångar är till exempel virtuell valuta, andelar i placeringsfonder, aktier, sparförsäkringsbelopp, värdepapper etc.

Värdet av aktier eller andelar i placeringsfonder, virtuell valuta eller annan motsvarande egendom beaktas enligt värdet den dagen beslutet meddelas, om inte annat anges. Värdet av tillgångar som är direkt säljbara kan fastställas även utifrån klientens anmälan och inlämnade utredningar. De uppgifter som klienten lämnat kan jämföras exempelvis med klientens beskattningssuppgifter. Om egendomens värde inte är känt ska man vända sig till klienten för att utreda detta innan avgörandet meddelas. Klienten kan redogöra för antalet och värdet av till exempel aktier och fondandelar genom att lämna in exempelvis ett intyg eller en rapport över placeringsportföljen som skrivits ut i nätbanken.

Tillgångar som är direkt säljbara beaktas som tillgångar så länge de är disponibla för klienten och familjen. Från tillgångarna kan avdras de försäljningskostnader som ska betalas vid tidpunkten för försäljningen. Klienten ska lämna in en utredning över försäljningskostnaderna, till exempel ett bankverifikat.

4.1.7. Tillgångar som inte beaktas

Enligt motiveringen till regeringens proposition som nämns ovan är det inte ändamålsenligt att beakta och eventuellt kräva realisering av sådan egendom som behövs för att trygga personens eller familjens utkomst eftersom avsikten samtidigt ändå är att främja en persons och familjs möjligheter att klara sig på egen hand. Typiska exempel på sådan egendom är den stadigvarande bostaden, bohag samt arbetsredskap och annan utrustning som används i förvärvsverksamheten.

Besparingar

Klienten kan ha besparingar upp till 500 euro som inte beaktas som inkomst i utkomststödet. Syftet med detta är att möjliggöra även för långvariga

utkomststöds klienter att själva spara ihop till mindre anskaffningar t.ex. till hushållet eller för andra oförutsedda utgifter.

4.1.8. Uppdelning av inkomster

Inkomsterna kan ibland delas upp i poster för att beaktas under flera förmånsperioder, om det är skäligt. Sådana situationer kan vara kopplade till inkomstens engångsnatur eller grunden för inkomsten eller dess användningsändamål. Tanken med uppdelningen av inkomsten är att inkomsten ska kunna användas som försörjning under flera månader. Uppdelningen i flera tidsperioder görs antingen genom överföring eller periodisering.

I regel används överföring vid fördelning av inkomsten. Överföring innebär att den inkomst sökanden fått tas i beaktande i sin helhet i normberäkningen enligt den tidpunkt den utbetalats, och beräkningens överskott överförs till följande månad som inkomst. Om det är fråga om en inkomst av engångsnatur beaktas i regel överskottet som inkomst i följande månads beräkning om sökanden ansöker om utkomststöd följande månad. Om överskottet beror på en månatlig inkomst, lämnas det i regel obeaktat.

Vid periodisering delas inkomsterna upp i poster och dessa poster tas i beaktande som inkomster varje månad. Periodisering används till exempel vid arbetslöshetsförmåner och vid studielån.

Då det gäller fall där klienten har fått en större engångsinkomst, t.ex. ett arv, beaktar man inte inkomster och utgifter enligt det vanliga strikta förfarandet. Istället periodiseras summan över ett mindre antal månader, så att klienten får en generösare summa att leva på än normalt. Handläggaren kan beroende på klientens situation och eget omdöme fördela beloppet på lämpligt antal månader, så att klienten har en högre inkomst till sitt förfogande, ca 30% större än vanligt. Den periodiserade summan ska vara så stor att klienten och klientens familjs utgifter täcks så väl att hushållet utan bekymmer kan klara sig under de periodiserade månaderna. Beräkningen kan t.ex. utgå från utkomststödet normberäkning, om möjligt utgående från beräkningen för de senaste 6–12 månaderna, och höjs därefter med 30%.

4.1.9. Periodisering av arbetslöshetsersättning

Arbetslöshetsförmåner betalas i regel i poster om 20 arbetslöshetsförmånsdagar. Därför får en långtidsarbetslös alltid en gång om året en sådan månad, då två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar betalas ut under en och samma månad. Arbetslöshetsförmånen betalas därmed varje år i medeltal för 21,5 arbetslöshetsförmånsdagar per kalendermånad.

När en klient som har utkomststöd har beviljats rätt till en arbetslöshetsförmån beaktas arbetslöshetsförmånen enligt de i regel 20 arbetslöshetsförmånsdagar som de facto betalats ut åtminstone tills den sökande för första gången får två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar under en och samma månad. Efter detta bedöms om man i fråga om arbetslöshetsförmånen kan övergå till att periodisera inkomsten.

Med periodisering av arbetslöshetsförmån avses att beloppet av den arbetslöshetsförmån som betalas för en dag multipliceras med 21,5. Den sökande ska alltid informeras om användningen av koefficienten innan periodiseringen av arbetslöshetsförmånen påbörjas. Det är inte möjligt att i efterskott ta i bruk koefficienten efter justering.

4.1.10. Villkor för *periodisering*

En arbetslöshetsförmån kan periodiseras om:

- den sökande har fått två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar under en och samma månad
- den sökande har informerats om användningen av koefficienten innan periodiseringen påbörjas
- utkomststöd har sökts den månad då två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar betalas. Periodiseringen påverkas inte av om det har funnits utkomststöd att betala ut under månaden i fråga.
- den sökande lämnar in anmälan om arbetslöshetstid för sent och två betalningsperioder om 20 arbetslöshetsförmånsdagar infaller under förmånsperioden för grundläggande utkomststöd.

En arbetslöshetsförmån kan inte periodiseras om:

- utkomststöd inte har sökts den månad då två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar betalas och koefficienten inte redan tidigare har tagits i bruk
- den sökande får jämkad arbetslöshetsförmån
- den sökande utöver arbetslöshetsförmånen får delpension

När man väl har börjat periodisera arbetslöshetsförmånen beaktas arbetslöshetsförmånen som inkomst enligt 21,5 arbetslöshetsförmånsdagar från och med den förmånsperiod som innefattar två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar eller senast då en ansökan om grundläggande utkomststöd följande gång avgörs. Koefficienten 21,5 används konsekvent så länge som samma arbetslöshetsperiod pågår och det inte sker förändringar i arbetslöshetsförmånerna. Periodiseringen fortsätter också när den sökande följande gång får två betalningsperioder om 20 arbetslöshetsdagar under en och samma månad.

Koefficienten används inte längre om:

- arbetslöshetsförmånen avbryts för minst 30 dygn och en ny arbetslöshetsförmånsperiod börjar.
- Efter avbrottet tas koefficienten åter i bruk då den som ansöker om utkomststöd har haft två betalningsperioder om 20 arbetslöshetsförmånsdagar under en och samma månad.

Exempel

Sökande erhåller i juli 2023 två betalningsposter om 20 arbetslöshetsförmånsdagar med arbetsmarknadsstöd. Utbetalningsdagarna är 1.7 och 29.7. Arbetsmarknadsstödet beaktas från och med juli med koefficienten 21,5.

4.1.11. Betalningsperiod om färre än 20 arbetslöshetsförmånsdagar

Om en arbetslöshetsförmån de facto betalas ut för färre än 20 arbetslöshetsförmånsdagar på grund av frånvaro eller ett kort avbrott i arbetslöshetsperioden, justeras utkomststödet på den sökandes begäran. I samband med justering måste det alltid utredas om det är möjligt för den sökande att få en arbetslöshetsförmån på grundval av frånvaro.

Periodiseringen av arbetslöshetsförmånen avbryts för en betalningsperiod om 20 arbetslöshetsförmånsdagar och förmånsinkomsten beaktas som inkomst i enlighet med det faktiska beloppet, så att den sökandes rätt till stöd inte försvagas eller äventyras på grund av att arbetslöshetsförmånen periodiseras. I det beslut som avbryter periodiseringen informeras den sökande om att periodiseringen av arbetslöshetsförmånen återupptas den följande månaden. Periodiseringen av arbetslöshetsförmånen kan inte återupptas om den sökande inte i beslutet om att periodiseringen avbryts informeras om att periodiseringen kommer att återupptas. Då kan periodisering av arbetslöshetsförmånen införas på nytt när den sökande följande gång får en betalningsperiod om 20 arbetslöshetsförmånsdagar under en och samma månad.

5. UTGIFTER

5.1. Maximala belopp för boendekostnader

Följande maximala belopp för boendekostnader grundar sig på en kostnadsnivå som anses skälig för boende inom landskapet.

1 person	2 personer	3 personer	4 personer	5 personer	6 personer	+ per ytterligare person
550 euro	650 euro	750 euro	850 euro	950 euro	1050 euro	100 euro per person/månad

För hyresbostäder kan en separat fakturerad vattenavgift beaktas om max 24 €/person.

Om sökanden anses ha för höga boendekostnader bör denne få en övergångstid på minst tre (3) månader för att skaffa ny bostad. Detta innebär att boendekostnaderna beaktas till fullo under de tre första månaderna efter inkommen ansökan, därefter enligt ovanstående belopp. Övergångstiden tillämpas inte på sökande som erhållit information om de maximala beloppen för boendekostnader innan ingående av hyresavtal eller som redan tidigare i fråga om samma bostadsbehov fått en tidsfrist för skaffande av en förmånligare bostad.

Boendeutgifterna kan trots en överskridning godkännas i sin helhet utifrån en individuell bedömning till exempel om boendekostnaderna obetydligt överskrider de maximala beloppen,

med ca 5 %. Skälighetsprövningen får inte leda till att den sökande blir utan bostad eller tvingas flytta till en bostad som inte uppfyller kraven på en allmänt godtagbar boendestandard eller inte tillgodoser personens eller familjens särskilda behov. Särskilda behov som här ska beaktas kan vara till exempel barnens skolgång, särskilt vårdbehov, behov av utrymme som orsakas av hjälpmedel som en person med funktionsnedsättning behöver eller behov av utrymme som orsakas av den umgängesrätt som innehas av den förälder som de inte bor hos. Särskilda behov som beaktas kan också gälla en person som till följd av sin livssituation tidigare haft särskilda svårigheter att ordna bostad och som av denna anledning annars riskerar hemlöshet.

5.1.1. Skäliga kostnader för kompisboende

Som utgångspunkt för bedömningen av om boendeutgifterna är skäliga kan man använda det maximala beloppet för boendekostnader för det faktiska antalet personer som bor i bostaden plus en extra person. Detta på grund av att varje hyresgäst behöver ett eget rum och situationen således är annorlunda än för en familj, där familjemedlemmar kan ha gemensamma sovrum. Om det exempelvis bor fyra personer i kompisbostaden så använder man det maximala beloppet för fem personer. Skälig boendekostnad för en person fås genom att man dividerar det maximala beloppet för fem personer med fyra.

- Om boendeutgifterna för en sökande som bor i kompisbostad överstiger det maximala beloppet för boendekostnader som räknats ut för hen, ska handläggaren bedöma om det är skäligt att ge den sökande en uppmaning att flytta och att inleda en process för skäligare utgifter.
- Om den sökandes utgifter för kompisbostaden är lägre än det maximala beloppet för boendekostnader för en persons hushåll och de totala kostnaderna för bostaden kan anses skäliga, kan boendeutgifterna godkännas i sin helhet utan att man uppmanar den sökande att flytta.
- Om den sökandes utgifter för kompisbostaden överstiger det maximala beloppet för boendekostnader för en persons hushåll och de totala kostnaderna för bostaden överstiger den allmänna prisnivån, ska man ge den sökande en tidsfrist för att söka en förmånligare bostad och sänka det hyresbelopp som beaktas så att det motsvarar det maximala beloppet för boendekostnader för en person som bor i kompisbostad.

5.1.2. Vuxen person som bor hos sina föräldrar

Om den sökande har fyllt 18 år och bor hos sina föräldrar, upprättas en separat normberäkning för personen. Huvudregeln är att man för en vuxen sökande beaktar hens andel av familjens boendeutgifter.

Om den sökande har ingått ett hyresavtal med föräldern eller föräldrarna beaktas en skälig andel av hyran som utgift. Om något hyresavtal inte har ingåtts, beaktar man för den sökande en andel av boendeutgifterna som bestäms enligt antalet personer som bor i bostaden. Som inkomst beaktas den sökandes andel av det allmänna bostadsbidraget.

Om den sökande saknar inkomst kan det göras undantag göras från ovan nämnda huvudregel. Då beaktas boendeutgifterna i sin helhet som utgift för föräldrarna och bostadsbidraget som deras inkomst.

5.2. Utgifter som beaktas för boende

5.2.1. Utgifter som beaktas för olika former av boende

	Inom maximibelopp	Utöver maximibeloppet
Hyreslägenhet	Hyra och vattenavgift och uppvärmningskostnader.	Hushållsel och hemförsäkring
Ägarbostad (aktielägenhet)	Skötselvederlag, extra vederlag och arrendeverderlag, den andel av kapital- och finansieringsvederlaget som används för att täcka ränteutgifter för bolagslån, vattenavgift, separata uppvärmningskostnader, personliga räntor på bostadslån för egen bostad eller för ombyggnad av bostad. Sökanden ska lämna in en specifikation över vederlagets olika delar.	Hushållsel och hemförsäkring
Ägarbostad (egnahemshus)	Vatten- och avloppsutgifter, uppvärmningskostnader, personliga räntor på bostadslån för egen bostad eller för ombyggnad av bostad och nödvändiga fastighetsspecifika utgifter (tömning av slamavskiljare, renhållningskostnader, plogningsavgift, sotningsavgift, brandförsäkring, fastighetsskatt samt tomtarrende). Sökanden ska i första hand söka om befrielse från fastighetsskatten.	Hushållsel och hemförsäkring.
Hyresbostad (egnahemshus)	Hyra och utgifter som nämns i hyresavtalet, t.ex. vattenavgift och uppvärmningskostnader.	Hushållsel och hemförsäkring

5.2.2. Utgifter som inte beaktas för boende

I samband med utkomststöd beaktas inte följande utgifter:

- avgift för tvättstuga och bastuavgift (omfattas av grunddelen).
- avgift för bilplats, såvida inte bilplats behövs av hälsoskäl. Behovet av bilplats kan bevisas till exempel med ett parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättning.
- separat hyra för källarförråd eller motsvarande utrymmen.
- utgifter som grundar sig på ett inkvarteringsavtal.
- vissa utgifter för egnahemshus, t.ex. för gräsklippning, snöröjning på gården, trädgårdsskötsel, kostnader i anslutning till renovering, reparationer, nybyggande, investeringar som hänför sig till boendet, t.ex. anskaffning av värmepanna, anläggande av vattenledningsrör, anläggande av väg, reparation av ovannämnda.
- sådana utgifter som betalas av någon som inte hör till den sökandes familj enligt familjedefinitionen i lagen om utkomststöd, (t.ex. en förälder, arbetsgivare eller ett företag).

5.2.3. Normal förbrukning av hushållsel och för eluppvärmning

Om kostnaderna för eluppvärmning inte kan utredas särskilt, kan skälighetsprövning tillämpas för att bedöma för hur stor andel av uppvärmningskostnaderna uppvärmningen står för. Vid behov kan de uppvärmningskostnader tillämpas som godtagits i ett eventuellt beslut om bostadsbidrag eller alternativt uppvärmningskostnader enligt statsrådets förordning.

Vad som är normal förbrukning av el varierar på grund av flera olika faktorer. I bedömningen behöver bland annat beaktas typ av boende, fastighetens ålder och skick, uppvärmningssätt, innetemperatur, antal personer som bor i huset och den boendes vanor. Riktgivande är dock:

- hus utan elvärme 4.000-6.000 kWh/år
- hus med jordvärmepump 10.000-15.000 kWh/år
- hus med direktverkande el 20.000-30.000 kWh/år
- hushållsel utan varmvatten cirka 4.000-6.000 kWh/år.

Elförbrukningen varierar under året på grund av temperaturväxlingarna.

5.2.4. Olje- och veduppvärmning

Som uppvärmningskostnader beaktas även till exempel kostnader för olje- och veduppvärmning. Bostaden kan ha flera olika uppvärmningsformer. Klienten ska utreda möjligheten att betala stora värmefakturor i flera rater. Den rekommenderade mängd olja som kan beställas per gång är 1000 liter och för ved högst 10 m³.

5.3. Riktlinjer för hälso- och sjukvårdsutgifter som inte omfattas av grunddelen

I första hand ska offentlig hälso- och sjukvård anlitas. Utgifter för privat hälsovård beaktas endast i undantagsfall och enligt särskild prövning.

Privat sjukvård

Då remiss kan uppvisas från Ålands hälso- och sjukvård beaktas utgiften i normen. KST söker sedan tillbaka ersättning från FPA. Ifall klienten redan betalat och sökt tillbaka beaktas i normen den del som FPA inte ersatt. Exempel på situationer där privat sjukvård kan ersättas mot uppvisande av remiss är till exempel vid behov av specialistvård som inte har stått till buds inom den offentliga hälso- och sjukvården eller då behovet av vård varit brådskande och det inte gått att få denna vård via den offentliga hälso- och sjukvården. Även självriskandelen för resor beaktas.

Receptbelagda mediciner

För receptbelagda mediciner som ordinerats av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården och som är nödvändiga för behandling av sjukdom eller andra medicinska behov, beaktas självriskandelarna enligt recepten och apotekens kvitton. Läkemedlet ersätts enligt billigaste alternativet mot inlämnande av kvitto eller mot betalningsförbindelse. Undantag är de fall där läkare förbjudit utbyte av läkemedel. Sökande som själv väljer att inte byta ut läkemedlet till det billigaste alternativet betalar själv mellanskillnaden mellan det billigaste läkemedlet och självrisken för det läkemedel som klienten köpt. Utgifter för inköp av receptfria läkemedel, plåster, kosmetik, naturpreparat, tandkrämer och munvatten ingår i utkomststödet grunddel.

- Receptbelagda preventivmedel ersätts enligt billigaste kostnad.
- Vitaminer ingår i grunddelen. Ersätts vid ordination av läkare.
- Potensmedel ersätts inte om det inte är fråga om tydlig ordination av läkare. Klienten skall inlämna tillräcklig utredning om läkemedlets nödvändighet för patientens vård.
- Läkemedel för rökavvänjning samt bantningsmedel ersätts i regel inte. Vid läkarordination för nämnda kostnader görs en individuell bedömning.
- De kostnader som orsakas för behandlingen av assisterad befruktning, samt därtill hörande läkemedelsutgifter, omfattas av utkomststödet tilläggsdel då behandlingen ges såsom offentlig hälso- och sjukvårdsservice på sjukhus. (HFD 2001:247).

Via en betalningsförbindelse kan sökanden vid ett och samma tillfälle hämta ut så mycket ersättningsgilla eller icke ersättningsgilla läkemedel som motsvarar högst tre (3) månaders behandling, om det inte angetts någon särskild begränsning i betalningsförbindelsen.

Klientens primära förmåner (rättigheter till läkemedelsersättningar samt läkemedelsersättningar) ska avgöras före klientens utkomststödsärende eller utredas senast i samband med handläggningen av ansökan om utkomststöd.

Patientavgifter

I regel beaktas patientavgifterna i den offentliga hälsovården såsom besöksavgifter vid hälsovårdscentralen, poliklinikavgifter, bäddavdelningsavgifter och avgifter för telefontid, receptförnyelse, intyg och kopior. Då det gäller inkomstrelaterade hälsovårdsavgifter, långvarig anstaltsvård och fortgående hemsjukvård, är ansökande om avgiftssänkning eller befrielse från avgifterna primärt i förhållande till utkomststödet. Avgiftssänkningen inom hemservicen är primär i förhållande till utkomststödet.

Från sjukhusvistelser minskas måltidsandelen från grunddelen för den tid som överstiger tio (10) dygn. Från sjukhusräkningar beaktas inte telefon- och andra dylika utgifter som ingår i grunddelen. Räkningarna beaktas som utgifter enligt förfallodag. Kostnader för uteblivet besök ersätts inte.

Tillfällig hemsjukvård eller hembesök

Avgifter för tillfällig hemsjukvård eller för hembesök som görs av annan personal inom hälso- och sjukvården beaktas. Nedsänkning eller befrielse av avgift ska sökas så fort som möjligt.

Psykoterapi

Självriskandel för sådan psykoterapi som ersätts som FPA-rehabilitering beaktas. Den sökande ska lämna in FPA:s beslut över beviljad psykoterapi.

Tandvård

Betalningsförbindelse för årskontroll hos offentlig tandvård beviljas enligt prövning för de klienter som beviljats grundläggande utkomststöd. För ytterligare behov av tandvård begärs kostnadsförslag och betalningsförbindelse beviljas därefter enligt prövning.

Betalningsförbindelse beviljas inte för jourtandvård eller för sökande som tillhör de av Ålands lanskapsregering fastställda prioriterade patientgrupperna inom mun- och tandvården.

Fakturor för offentlig tandvård beaktas inom normberäkningen.

Glasögon

Vid nödvändigt behov beviljas betalningsförbindelse för synundersökning och eventuella glasögon, dock högst en gång per tre (3) år. En betalningsförbindelse kan inkludera enkelslipade, dubbelslipade och

progressiva glasögon (bågar, linser, synundersökning och behövliga arbeten), enbart glasögonlinser eller enbart bågar.

Glasögonen ersätts enligt billigaste alternativet. Specialbehandling (såsom till exempel fotokromatiska glas, hårdhetsbehandling, antireflexbehandling och liknande) betalar den sökande själv för. Bågar ersätts med maximalt 100 euro.

Kontaktlinser

För kontaktlinser beviljas utkomststöd under förutsättning att användningen är befogad av särskilda hälsoskäl och läkarintyg kan uppvisas, eller att användningen är befogad på grund av krav i arbetet och intyg från arbetsgivaren kan uppvisas. Utgifter för linsvätskor ingår i grunddelen.

5.4. Riktlinjer för övriga utgifter inom det grundläggande utkomststödet

5.4.1. Utgifter som inte beaktas

Utgifter som sökanden får ersättning för genom något annat system eller genom någon annan förmån beaktas inte som utgifter enligt 8 § utkomststödslagen. Som exempel på sådana situationer kan betraktas bland annat erhållande av handikappbidrag och vårdbidrag för pensionstagare i enlighet med lagen om handikappförmåner. För sökande som erhåller handikappförmåner ska utredas mer ingående vilken utgift eller del av utgift som omfattas av specialstödet i fråga och vilken utgift eller del av utgift som ska beaktas inom utkomststödet.

Underhållsbidrag ska beaktas som inkomst för förmånstagaren till det belopp som de facto har erhållits. Detsamma gäller underhållsstöd. HFD har konstaterat att underhållsbidrag inte är en sådan utgift som berättigar till utkomststöd (HFD 2000:2076). Om underhållsbidraget är för högt i förhållande till betalarens betalningsförmåga ska klienten uppmanas att inleda en procedur för sänkning av underhållsbidraget.

5.4.2. Övriga utgifter

Barnomsorg och förmiddags- och eftermiddagsverksamhet

Avgifterna beaktas i normberäkningen. I första hand ska dock sökanden ansöka om avskrivning eller nedsatt avgift.

Umgänge med barn

För att trygga rätten för ett barn under 18 år att träffa sina föräldrar kan kostnader för umgänge med barn beaktas. En förutsättning är att det finns ett umgängesavtal eller domstolsbeslut.

- Den andel av grunddelen som är avsedd för matutgifterna för barnet, det vill säga matpenningen.

- Utkomststöd kan beviljas för resekostnader enligt billigaste färdmedlet för umgänget.

Som utgift beaktas enbart faktiska kostnader. Klienten måste ansöka om utkomststöd för kostnaderna för umgänget för att dessa ska kunna beaktas i normberäkningen. För den månad som ansökan gäller beaktar man efter prövning i det enskilda fallet umgängeskostnader högst till ett belopp som motsvarar barnets grunddel. Som bilaga till ansökan behövs ett avtal om umgängesrätt som har fastställts av ett kommunalt organ eller ett domstolsbeslut om umgängesrätt.

Om barnet bor halva tiden hos den ena föräldern och halva tiden hos den andra föräldern eller en annan vårdnadshavare, delas barnets grunddel lika och umgängeskostnaderna beaktas inte separat i kalkylen.

Utgifter för umgänge kan beaktas endast om umgänget grundar sig på lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt och kostnaderna uppkommer i Finland. Kostnaderna anses inte uppkomma i Finland om de beror på resor till eller från utlandet. I praktiken beaktas umgängeskostnader i allmänhet endast i sådana fall då såväl barnet som umgängesföräldern bor i Finland.

För andra personer än en förälder som bor i ett annat hushåll än sitt barn, till exempel en boförälder, annan vårdnadshavare eller annan person som träffar barnet, kan umgängeskostnader inte beaktas, även om det finns ett domstolsbeslut eller ett avtal som fastställts av ett kommunalt organ om umgänge med barnet.

För en förälder eller föräldrar som bor i ett annat hushåll än sitt barn kan kostnader för umgänge med barnet beaktas också då barnet bor hos en annan vårdnadshavare och det finns ett domstolsbeslut eller ett avtal som fastställts av ett kommunalt organ om umgänge med barnet. Sådana umgängeskostnader som baserar sig på en klientplan inom barnskyddet beaktas inte som utgift i samband med det grundläggande utkomststödet.

Om ett barn under 18 år bor självständigt, beaktas kostnader för umgänge med barnet i allmänhet inte för en förälder som bor i ett annat hushåll än barnet. Ett undantag utgörs av situationer där det har skrivits in i umgängesavtalet att barnet i fråga bor självständigt.

För sådana umgängeskostnader som överskrider det som angetts i umgängesavtalet kan man ansöka om kompletterande utkomststöd. Också när det barn som umgänget gäller är över 18 år och behöver särskild omsorg på grund av till exempel en utvecklingsstörning kan KST efter prövning

bevilja antingen förebyggande eller kompletterande utkomststöd för utgifterna i fråga.

Matpenning för barn

För en förälder som bor i ett annat hushåll än sitt barn kan man som utgift för umgängesdagarna beakta matpenningen för barnet, det vill säga matutgifternas andel av barnets grunddel enligt barnets ålder. Matutgifternas andel är 54 % av beloppet av barnets grunddel. Matutgifterna för ett dygn är matutgifterna för en månad dividerade med 30. Matpenningen beaktas separat för varje enskilt barn för varje dag, till exempel från fredag till måndag morgon (4 dagar). Matpenning för barn kan sökas också på förhand, och matpenningen beaktas högst i enlighet med det antal umgängesdagar som slagits fast antingen i ett avtal som har fastställts av ett kommunalt organ eller i ett domstolsbeslut.

Anskaffning av nödvändig handling

Utkomststöd kan beviljas för utgifter för anskaffning av nödvändig identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling. Förutom ansökningsavgiften beaktas även utgifter för passfoto och eventuella resekostnader inom landet. Inkvarteringskostnader i samband med anskaffningen beaktas inte.

Ett pass eller fotoförsett identitetskort anses vara nödvändigt för att klienten eller en familjemedlem till klienten ska kunna uträtta olika ärenden, eftersom exempelvis det grundläggande utkomststödet betalas till en bank, där man måste styrka sin identitet. Som utgift kan man på ansökan av klienten beakta kostnaderna för antingen ett pass eller ett identitetskort, beroende på för vilkendera handlingen ansökningsavgiften är förmånligare.

Utkomststöd kan beviljas för utgifter för fortsatt uppehållstillstånd. Utkomststöd kan även beviljas för första uppehållstillståndet om den sökandes vistelse i Finland utifrån den utredning som lagts fram anses vara av annan än tillfällig karaktär. Det kan till exempel gälla nyfödda barn som fötts i Finland, om uppehållstillståndet är en nödvändig kostnad och förälderns vistelse i Finland inte är tillfällig, eller minderåriga barn som i stadigvarande syfte flyttar till sin familj och familjens vistelse i Finland inte är tillfällig och uppehållstillståndet är nödvändigt.

I övrigt beviljas utkomststöd inte för kostnader för första uppehållstillståndet, eftersom den sökandes vistelse i Finland då anses vara av tillfällig karaktär.

Utkomststöd beviljas inte heller för kostnader som inte är nödvändiga, till exempel:

- pass som enbart skaffas för utlandsresa

- ansökan om medborgarskap eller hembygdsrätt.

Nödvändiga utgifter som hänför sig till inflyttning i bostad

Flyttkostnader beviljas enligt prövning till personer som är berättigade utkomststöd, det är fråga om till exempel följande situationer:

- skilsmässa eller separation
- flytt som orsakas av hälsoskäl
- ändring av familjens storlek
- bostadslöshet
- risk för bostadslöshet (till exempel ett tidsbegränsat hyresavtal upphör)
- möjlighet att få arbetsplats eller en studieplats på en annan ort
- flytt till förmånligare bostad.

Flyttkostnader beviljas i regel inte när det är fråga om:

- bekvämlighetsskäl (till exempel bastu, trädgård)
- dyrare bostad än normen
- flyttning från föräldrarna utan särskilda grunder
- i övrigt omotiverad flytt.

Flyttkostnader beviljas enligt det billigaste alternativet, upp till en kostnad om maximalt 170 euro. I de kostnader som beaktas ingår inte flyttlådor, packande av ägodelar eller arvoden som betalas åt privatpersoner. Kostnader för eventuella skador som uppkommer på fordon/släpvagnar beaktas inte. Skäliga bränslekostnader kan godkännas.

Utkomststöd beviljas för kostnader för flyttfirma (bil och chaufför) enbart av särskilt vägande skäl enligt individuell prövning. Som särskilda skäl kan beaktas till exempel en situation där den sökande har en sjukdom som hindrar eller begränsar hans möjligheter att sköta flytten självständigt och hen inte har några anhöriga eller andra nätverk som kan hjälpa till med flytten.

I regel gäller samma riktlinjer för flytt utanför Åland.

Garantihyra

Garantihyra kan beviljas om den sökande har rätt till grundläggande utkomststöd då beslut fattas om garantihyra och om samma villkor som ställs för beviljande av flyttkostnader ovan uppfylls. I regel beaktas maximalt två (2) månaders garantihyra genom skriftlig betalningsförbindelse, som skickas till den sökande tillsammans med beslutet.

Om hyresvärden anser sig vara berättigad att använda hyresgarantin, ska hyresvärden framföra ett motiverat skriftligt yrkande om ersättning till KST.

I yrkandet ska ersättningsbeloppet och motiveringarna för yrkandet samt hyresavtalets slutdatum och datum när hyresgästen flyttar bort anges. Därtill ska till yrkandet biläggas verifikat över de kostnader som hyresvärden yrkar ersättning för. Yrkandet ska lämnas in senast tre (3) månader efter att hyresgästen flyttat ut. Innan hyresgarantin realiserats ska klienten höras.

Om den sökande tidigare har haft en hyresgaranti som realiserats, ska beviljandet av en ny hyresgaranti övervägas mer noggrant. Om den sökande har haft hyresgaranti från kommunen/KST för senaste bostad och minst en (1) hyresgaranti som den sökande tidigare beviljats har realiserats, ska den sökande till ansökan om hyresgaranti bifoga en utredning av den senaste hyresvärden om att den sökande enligt aktuella uppgifter inte har obetalda hyror för sin bostad och att bostaden är i gott skick. Utan utredning kan förutsättningarna för att bevilja en ny hyresgaranti inte bedömas och det är inte heller möjligt att i ett tidigt skede ingripa i den sökandes eventuella problem med livskontrollen.

Lagring av bohag

Beviljas enligt prövning. Grunder för beviljande kan vara vräkning från bostaden, en fängelsedom eller anstaltsvård. Beviljas i regel för högst tre (3) månader enligt det förmånligaste alternativet.

6. KOMPLETTERANDE UTKOMSTSTÖD

6.1. Riktlinjer för andra boendeutgifter än de som ingår i grundutgifterna

Hälsoolägenheter gällande bostad

Hälsomyndigheternas utlåtande ska uppvisas då sökanden är tvungen att bo i annan än den egna bostaden, på grund av mögelskador eller andra motsvarande hälsoolägenheter. Den boende bör av hyresvärden utreda huruvida den boende har skyldighet att betala hyra för en bostad som är oduglig för boende. Det bör även utredas om hemförsäkringen täcker kostnaderna. De nödvändiga boendekostnaderna beaktas så länge som hushållet med nödvändighet behöver bo borta från sin lägenhet.

Överlappande hyror

I regel beaktas överlappande hyror inte i utkomststödet.

6.2. Riktlinjer för utgifter på grund av särskilda behov eller förhållanden

Hushållslösöre och -maskiner

Utkomststöd kan beviljas för hushållsinköp som kan anses vara nödvändigt om klienten under en längre tid varit i behov av utkomststöd. Utifrån klientbaserat övervägande bör det bedömas huruvida sökanden kan spara till en hushållsapparat eller -maskin eller få de andra nödvändiga heminköpen på annat sätt. I första hand beviljas betalningsförbindelse för inköp av second hand.

Nödvändigt lösöre till första bostaden är till exempel säng, matbord och stolar, sängkläder, handdukar, belysning och köksförnödenheter. I första hand beviljas betalningsförbindelse för inköp av second hand. I de fall något nödvändigt lösöre inte är tillgängligt som second hand, beviljas enligt prövning betalningsförbindelse för nyinköp, maximalt 480 euro för ensamboende och 725 euro för ett par. Motsvarande utkomststöd kan även beviljas till personer som länge varit bostadslösa, friges från längre avtjänat fängelsestraff vid anstalt och/eller fått grundläggande utkomststöd och som inte har eller inom en nära framtid kan skaffa sig lösöre och förnödenheter. Inflyttningsbidraget är avsett att täcka alla införskaffningar till hemmet, nödvändiga tillbehören till hushållet (exklusive tvättmaskin och dammsugare) samt transporten av möblerna.

Då den sökande ansöker om bidrag för enskilda anskaffningar av **möbler** på grund av långvarigt utkomststöd, sjukdom, särskilda förhållanden eller behov, tillämpas följande eurobelopp enligt enskild prövning:

- bord 50 euro
- stolar 20 euro/st.
- resårsäng 150 euro (inkluderar bäddmadrass och ben)
- säng och madrass 130 euro (240 euro för två personer)
- spjålsäng och madrass 85 euro
- barnsäng och madrass 180 euro
- våningssäng 130 euro
- säng 80 euro
- madrass 50 euro
- skolbord 40 euro (bedöms enligt situation)
- sängkläder och handdukar 50 euro
- lampor 40 euro
- kärl för en person 50 euro, kärl för två 75 euro

Kostnader för **tvättmaskin** beviljas enbart barnfamiljer eller personer med kroniska sjukdomar eller funktionsnedsättningar till en summa om maximalt

400 euro (transport, installation och bortföring av den gamla tvättmaskinen ingår) och enbart under förutsättning att det inte finns tillgång till tvättstuga i bostadshuset.

Dammsugare beviljas enbart barnfamiljer för maximalt 90 euro.

Mikrovågsugn beviljas enbart barnfamiljer för maximalt 90 euro.

Utkomststödet beviljas mot kvitto eller som betalningsförbindelse till butiken. Anskaffningarna ska i första hand transporteras hem av klienten själv. För transport av större möbler beviljas enligt prövning högst 50 euro.

Mobiltelefon kan beviljas av särskilda skäl beroende på klientens situation för maximalt 100 euro.

Digibox, tv och dator betraktas som regel inte som nödvändiga utgifter.

Hushållslösöre och annat för kvotflyktingar och asylsökande som beviljats flyktingstatus

Flyktingars inflyttningsspeng:

- Flyktingar kan få utkomststöd av engångsnatur för övriga möbler och andra förnödenheter i hemmet i form av 2 x utkomststödet grunddel per huvudman och 250,00 euro per familjemedlem.
- Vid familjeåterförening och anknytningspersonen redan har fått startbidrag för flyktingar, beviljas varje familjemedlem 250,00 euro.
- När flyktingar flyttar in i en gemensam bostad, fördelas startbidraget jämnt mellan inflyttarna. Till exempel startbidrag för två personer som flyttar in i en gemensam bostad: 2 x grunddel plus 250 euro dividerat med två. Startbidrag för tre personer: 2 x grunddel + 2 x 250 euro dividerat med tre.

Ett engångsunderstöd om 150 euro/person kan beviljas för vinterkläder när klienten har anlänt till landet som kvotflykting eller genom familjeåterförening av flyktingar.

Utkomststöd för översättning av vigselintyg eller födelseattest kan beviljas om Magistratsenheten vid Statens ämbetsverk på Åland behöver det vid registreringen. Utkomststöd för översättning av studieintyg (främjande av sysselsättning), samt för studieintyg och ansökningsavgift då man ansöker om validering/jämställande av en examen hos Utbildningsstyrelsen.

Läroböcker eller ordböcker i finska/svenska. Stödet betalas mot kvitto.

Barns hobbyutgifter

För att främja barns delaktighet kan kompletterande utkomststöd beviljas för en utgift som uppstår på grund av ledd hobbyverksamhet. Utgifter för fritidsintressen beaktas, i regel en hobby/barn/termin. Även sommaraktivitet kan ersättas, till exempel för deltagande i utflykter eller sommarläger via t.ex. ungdomsverksamheten, församlingen eller en förening, högst 150 euro.

Försäkringar

Sjuk- och/eller olycksfallsförsäkringar för barn beviljas om de deltar i sådan fritidsverksamhet som kräver det (i stort sett all idrottsföreningsverksamhet), i annat fall kan det beviljas enligt prövning.

Försäkringar beviljas inte för vuxna.

Rekreationsverksamhet

Utgifter för rekreationsverksamhet ingår i grunddelen, men kan enligt särskild prövning beviljas på basen av läkarintyg.

Skulder

Betalning av skulder anses inte vara utgifter som beaktas inom utkomststödet.

Ovanligt stora utgifter för kläder

Utgifter för kläder på grund av särskilda behov kan beviljas enligt skäliga kostnader till exempel i följande situationer:

- Romsk kjol beviljas med maximalt två års intervall, till ett belopp om maximalt 500 euro. Övrig romsk klädsel ingår i grunddelen.
- Kläder under graviditetstiden beviljas enligt särskild prövning till ett belopp om maximalt 120 euro.

Kostnader för specialdiet

Matkostnaderna hör till det grundläggande utkomststödet, men inte matkostnader som är större än vanligt.

Klienten kan få kompletterande utkomststöd för sådana kostnader. Det kräver en utredning av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvård som visar att klienten måste följa en specialdiet på grund av flera sjukdomar på en gång och att det medför betydligt större utgifter än vanligt. Stödet behövs i synnerhet för långvariga utkomststöds klienter som på grund av långvariga sjukdomar måste följa en specialdiet.

Städhjälp

Utgifter för städhjälp beaktas i regel inte. En klient med en långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning kan ha rätt till personlig hjälp enligt handikappservicelagen. Om klienten har en personlig assistent, ska socialvården utreda

om denna också ska städa. Om inte, ska socialvården tillsammans med klienten konsultera funktionshindersservicen.

Om klienten har ett tillfälligt behov av städhjälp eller röjningsstädning på grund av sin livssituation, kan kompletterande utkomststöd beviljas av grundad anledning som en engångsinsats.

Trygghetslarm

Utgiften för trygghetslarm kan beviljas för att främja tryggheten och boende i det egna hemmet.

Intressebevakning

Intressebevakares arvode beaktas som utgift i det kompletterande utkomststödet. Detta beaktas under den månad då arvodet förfaller för betalning.

Begravningskostnader

Utkomststöd kan beviljas för begravningskostnader enligt förmånligaste alternativet, om dödsboets tillgångar inte räcker till för att täcka begravningskostnaderna. Begravningskostnaderna går före eventuella obetalda räkningar. Ansökningsförfarandet sker på särskild blankett. Bärhjälp beviljas vid behov. Kremeringsbidraget räknas som en inkomst i beräkningen.

Maximalt belopp 2 000 euro

Kistbegravning Kista, transport, kistbukett, kistläggning, begravningsbyråns arvode, plakett, gravplats, gravgrävning

Kremering Kista, kremering inkl. nödvändig transport, urna, kistläggning, begravningsbyråns arvode, plakett, urngrav, gravgrävning

Transportkostnader för begravning på annan ort utanför Åland beviljas inte. Begravningskostnader som uppstår utomlands beviljas inte. Grunderna för beviljande av stöd för begravningskostnader är lika för alla oberoende av religion eller församling.

I regel ska bouppteckningen vara gjord innan beviljande. I undantagsfall beviljas betalningsförbindelse för begravningskostnaderna innan bouppteckningen upprättats. I dessa fall utreds noggrant den avlidnes och ev. maka/makes penningtillgångar, saldon på bankkontona på dödsdagen, kontoutdragen och eventuella övriga realiserbara tillgångar

(t.ex. bil). Begravningskostnaderna beviljas med återkrav från eventuella tillgångar i dödsboet. Dödsboet skall inlämna bouppteckningen så snart den är färdigställd.

När det gäller personer som avlidit utan arvingar, hänvisas till Ålands landskapsregering som sköter de praktiska frågorna inklusive bouppteckningen (63 § Självstyrelselag (1991:71) för Åland).

Bilkostnader

Kostnader för bilbesiktning samt eventuell allrisk ingår i grunddelen. Årsservice av bil ingår i grunddelen. Övriga verkstadskostnader kan beaktas enligt särskild prövning om de är skäligen och anses nödvändiga.

Kostnader för trafikförsäkring/fordonskatt beviljas enligt prövning utifrån hur tillgången till bil bidrar till den sökandens funktionsförmåga ur ett helhetsperspektiv.

Cykel och cykelhjälm

För en familj som långvarigt får grundläggande utkomststöd kan kompletterande utkomststöd för inköp av barncykel och hjälm beviljas, en gång för barn i åldern 7–10 år och en gång i åldern 11–17 år enligt följande:

- 7–10-åringar 85 euro för en cykel
- 11–17-åringar 170 euro för en cykel
- Hjälm 20 euro

Till en vuxen person kan beviljas utkomststöd som engångsbidrag till cykel när personen arbetar eller studerar och cykeln behövs för dessa resor eller cykeln annars anses vara ett nödvändigt transportmedel för personen, 150 euro.

Veterinärkostnader

Veterinärkostnader för husdjur beviljas inte.

7. FÖREBYGGANDE UTKOMSTSTÖD

7.1 Riktlinjer för förebyggande utkomststöd

Förebyggande utkomststöd kan beviljas bland annat för åtgärder som vidtas för att aktivera stödtagaren, trygga dennes boende, lindra svårigheter till följd av överskuldsättning eller en plötsligt försämrad ekonomisk ställning. Syftet med förebyggande utkomststöd är att främja en persons och familjs sociala trygghet och förmåga att klara sig på egen hand samt att förebygga utslagning och långvarigt beroende av utkomststöd.

Beviljande av förebyggande utkomststöd baserar sig på en individspecifik prövning och på den bedömning av servicebehovet eller den klientplan som görs upp tillsammans med klienten. Förebyggande utkomststöd beviljas i regel som ett engångsbelopp. Förebyggande utkomststöd återkrävs inte.

Trygga en person och familjs boende

För att trygga boende kan förebyggande utkomststöd beviljas för obetalda hyror, elräkningar eller andra nödvändiga boendeutgifter i en situation där obetalda räkningar äventyrar familjens/individens rätt till bostad, till exempel på grund av att det finns hot om vräkning eller risk för att elen stängs av. I bedömningen ska fästas vikt vid bland annat hur stort belopp den obetalda hyran uppgår till, betalningsplanen för den obetalda hyran samt huruvida boendet i den nuvarande bostaden tryggas genom betalningen av den förfallna hyresräkningen eller om boendet borde tryggas på ett annat sätt. Vid beviljande av förebyggande stöd ska det dessutom, tillsammans med klienten, läggas upp en plan med hjälp av vilken en ändring kan fås till stånd och betalningen av hyrorna säkerställs i fortsättningen.

Åtgärder som stöder klientens förmåga att klara sig på egen hand

Det förebyggande utkomststödet kan stöda långvariga utkomststödstagare till en återgång till arbete, genom deltagande i yrkesutbildning eller i arbetskraftspolitisk kurs. Unga ska stödjas till ett självständigt liv och risken för marginalisering ska försöka förebyggas.

Förebyggande utkomststöd kan beviljas för andra åtgärder som stödjer klientens återgång till arbete efter exempelvis rehabiliterings- och vårdplaner. Utgifter som beaktas kan vara till exempel arbetskläder, kurser, busskort och liknande.

Lindra svårigheter till följd av överskuldsättning

Förebyggande utkomststöd kan beviljas till exempel vid inledande av betalningsprogram för skuldsanering. Långvarigt kan inte utkomststöd beviljas för betalningar enligt betalningsprogrammet. Utkomststöd kan även

beviljas under en övergångsperiod, innan åtgärder för anpassning till en försämrad ekonomisk situation hunnit göras.

Inköp av livsmedel, mediciner och bensin

Beviljas enligt särskild prövning.

I förebyggande syfte kan betalningsförbindelse för inköp av livsmedel, mediciner och bensin beviljas. Beviljande sker maximalt en gång per hushåll. Innan betalningsförbindelse beviljas ska utredas när sökanden förväntas ha disponibel inkomst. Kontoutdrag ska lämnas med ansökan.

- För livsmedel beviljas maximalt 35 euro per hushåll med ett tillägg om maximalt 10 euro för varje minderårigt barn som hör till hushållet.
- För receptbelagd medicin beviljas betalningsförbindelse som avser den minsta förpackning som behövs för att täcka läkemedelsbehovet.
- För bensin beviljas maximalt 20 euro för att sökanden ska ha möjlighet att ta sig till arbetet eller föra barn till barnomsorg.

Andra syften

Vid krissituationer i familjen kan förebyggande utkomststöd beviljas för att underlätta tillfälliga utkomstsvårigheter. Detta kan till exempel uppstå vid olycka, dödsfall, brand, brott eller annat.

Turister

För personer som inte har pengar till biljett till hemort utanför Åland kan utkomststöd beviljas enligt prövning så att personen kan ta sig hem. Betalningsförbindelse beviljas för transport med närmast avgående färja till Finland eller Sverige. Nödvändig matpeng eller behov av tillfällig inkvartering i väntan på hemtransport beviljas enligt prövning.

Barns fritidsintressen

Förebyggande utkomststöd för barns fritidsintressen kan beviljas till ekonomiskt utsatta barnfamiljer i samarbete med verksamhetsområdet Tidigt stöd för barn och familj eller barnskyddet utgående från bedömningen av barnets servicebehov och upprättad klientplan.